

Kulturně společenský časopis
2007 • 12
na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Apokalypsa se neblíží,
už ji prožíváme

Masakr

V cirkuse Calvaria

Obsah:

Příloha 1

Daniel Hradecký:

V cirkuse Calvaria (47)

Příloha 2

Ortenova Kutná Hora (53)

O čem se (ne)mluví

Apokalypsa se neblíží, my už ji prožíváme (rozhovor s Janem Sternem) (4)

Štěpán Kučera: České internetové literární časopisy 4 – Specifika, rysy a způsoby práce internetových literárních časopisů (10)

Před Strží

Miloš Říha: Duší i tělem miluji aneb Pár lístků pro Eurydiku (18)

Martin Groman: Kvítky na tubetějce – Částečně vyspělý soudruh aneb Kde se vzali všichni ti novináři? (20)

Kateřina Komorádová: Mediální (po)věstník na prosinec 2007 (23)

Petr Štengl: Masakr (25)

Michal Šanda: Z antikvariátních banánovek – Josef Kápar: Cestou kamenitou (28)

Strž DA

Literatura: Pavel Voňka: 6 hodin a 56 minut (34) /

Divadlo: Nikola Richtrová: Proces (36) /

Film-DVD: Jaroslav Balvín jr.: Napětí mezi politikou a erotikou (37)

Za Strží

10 básní Michala Šandy (38)

Šofarův vývar: Na konec starého roku, který byl na začátku nový... (42)

Test Ivo Fencla – Znáte Edgara Allana Poea? (44)

Cannyho komiks (43)

Podobrazník Honzy Hanzla

Usínání live (46)

Na titulní stránce: „Miloš Říha“ (k článku na str. 18)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, ročník 8. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayaří. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zveřejní obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

báSeň měSíce

**Petr Štengl
a Martin Zouplna**

• • •

Soulož není totéž co sounož
i když soulož sounož
Možná
Každopádně výběrové řízení ano
Někdy se najdou i uchazeči o ruku
Ruku pravou
leváci levou
Jsou pak spolu jedna ruka
a ruka ruku myje
Usilují o prvenství
Náš reprezentant
v mistrovství světa v masturbaci
skončil na druhém místě
Minulost našeho vícepremiéra
je křišťálově čistá
Máslo na vánoce výrazně podraží
a pravda a láska zvítězí -
i když sex má stále navrch

Naši milí,

zblbli jsme z Vánoc, takže pro vás máme hned dvě přílohy jako dárek. Obě naše pravidelné čtenáře potěší - nový soubor Daniela Hradeckého nese titul V cirkuse Calvaria a přítomná poezie je stejně drsná a zasahující jako název. Básnický festival Ortenova Kutná Hora u nás má každý rok vyhrazené místo už tradičně, klání mladých básníků znovu pěkně přibližuje Ondřej Lipár.

Prosincová DA ovšem nejsou jenom přílohy (menu z příloh si troufne nabídnout jen málokterá restaurace). Číslo začíná nabitým rozhovorem s Janem Sternem, který nám po vzoru marketingových guru interview poskytuje vždy, když vydá novou knihu. Dál u nás najdete zajímavou novou poezii Petra Štengla a spanilomyslné čtenářky můžou nýt nad půvabným krátkým cyklem mladého a pohledného Miloše Říhy. Která žena by nechtěla být Eurydikou, za níž básníci jdou i do podsvětí?

Z pravidelných rubrik vyzdvihneme roztomilý Podobrazník, naši stálou oporu a v mnoha případech jediný důvod, proč nás laskavý čtenář vůbec rozklikává. Povedla se i Tubetějka, Mediální (po)věstník a v neposlední řadě Antikvariátní banánovky, v nichž se Michalu Šandovi daří nacházet čím dál zajímavější tituly.

Jak vidíte, lístek je tentokrát nabitý, takže vybírejte, zobejte a konzumujte, jak je libo. Hezké svátky!

Štefan Švec

O
čem
se
(ne)
mluví

**Apokalypsa
se neblíží,
my už ji
prožíváme**

Rozhovor
s Janem Sternem

Martin Škabraha ti v recenzi na první knížku vyčetl, že sám děláš přesně to, co zdánlivě kritizuješ. Že navzdory odporu proti marketingovému světu sám píšeš „filozofický bulvár“. Ten názor jsem slyšel z víc stran. Není to ale náhodou vždycky tak, že člověk je složen z toho, proti čemu nejvíc bojuje? S čím pak vlastně bojuje? A má ten boj nějaký výsledek?

Já vím moc dobře, proč se ptáš. Víš o mně totiž i pár utajovaných skutečností. Mám pocit, že jsem ti kdysi prozradil, že jako dítě jsem si pořád maloval nějaká reklamní loga, vymýšlel reklamy, že jsem skoro nečetl pohádky, ale pořád jsem listoval katalogem jednoho rakouského obchodního domu, který jsem našel ve starém sběru. Byla to pro mě něco jako bible, cítil jsem to kouzlo, které to v sobě má, tu magii. Listoval jsem v tom jako v magickém grimoáru. Za pár let si tahle magie zpoza zrcadla přišla podmanit i můj svět a člověku se z toho rychle udělalo špatně, jako z každé magie, kterou si pustíš moc k tělu. Ale tohle by mé psaní mohlo ovládat, jen kdyby to neprošlo procesem analyzování a uvědomění. Myslím, že vše je trochu jinak.

V knížce to komentuji tajuplnou marx-mystickou větou, kterou si dovoluji zopakovat: „Zasvěcení revolucionáři dobře vědí, že reálná revoluce není nikdy popření řádu, ale využití jeho vlastní tendence, která ho *tak jako tak* podvrací.“ Onou tendencí je v kapitalismu vláda obrazu, marketing, reklama, logo. To všechno je z liberalistického hlediska likvidátor „přirozeného“ principu popotávky a nabídky, je to gnostická sebedestrukce kapitalismu. Ve své příští knížce zajdu možná ještě dál a naznačím, jak si tohoto tajného draka osedlávají některé subkultury – je přece zjevné, jak graffiti odcizilo princip loga, značky, pouličního neonu, jak hip-hop odcizil fetišismus stylu a použil pro vlastní účely. Samozřejmě že kapitalismus není žádný golem uplácený z hlíny, kterému stačí natřít podlahu elixírem mládí, a on se skácí k zemi. Je to duch mocný, orální a stráví téměř vše. Proto také ty subkulturní aproprie pohltí a zničí je. Vysaje z nich život a opět se tím posílí.

Přesto: bojovat dnes se světem, jaký je, tím, že budu utíkat před popem k vysoké kultuře, od headlinu k ontologické diferencii, to je jako tisknout v časech internetu básnické almanachy na cyklostylu. Nejenže to nemůže epochu porazit, ono ji to především mjí. Nijak to s ní nesouvisí.

Druhá podstatná věc: lidé se proměňují. Mám rád své čtenáře staršího věku a je jich kupodivu hodně. Obdivuji tu jejich poctivost, s jakou ke knížkám přistupují. Většinou začnou číst na první stránce, a i když ne vše je z jejich jazykového a myšlenkového světa, i když ne všemu rozumí, zápasí s každým písmenkem až do konce. Tak moc věří, že v textu je spása. Ale chci-li komunikovat i s generací dnešních studentů, nemohu nevidět, že to jsou už úplně jiné bytosti. Především neudrží pozornost, ztratili schopnost soustředění. To souvisí s několika procesy: jednak se změnami

v nejranějších fázích výchovy. Schopnost pozornosti a soustředění souvisí se vztahem k matce v prvních měsících života. Je-li na její straně odcizení, či cítí-li dítě jistou nedůvěru – ta nemusí být způsobena žádnou mateřskou chybou –, rozbíjí v různé míře vazbu na matku, „odvrací od ní zrak“, předstírá, že ona není středem jeho vesmíru, těká, často až manicky, či chce-li hyperaktivně, létá „kolem horké kaše“. Patologickou podobou takového útoku na střed vesmíru je autismus či schizofrenie. Schizofrenické dítě, když přijde do místnosti a něco ho tam zajímá, začne věnovat těkavou pozornost všemu ostatnímu kolem, nepodívá se na to, co ho vzrušuje, těká kolem toho a obává se s jádrem navázat kontakt, který by mohl vyústit ve zraňující vztah. V malých – nepatologických – dávkách se ovšem tento princip proměnil v naší civilizaci v princip obecný, z jisté obranné nepozornosti se stal znak kulturní, což patrně souvisí se změnou chápání mateřství, které přestalo být „sebeobětujícím odevzdáním se dítěti“.

Druhým důležitým faktorem v tomto procesu jsou změny ve školních osnovách. Po dětech na prvním stupni už se nechce nic, co by vyžadovalo vyšší míru soustředění. Třeba násobení vyšších čísel z paměti – máme přeci kalkulačku. Nebo učení se delších textů z paměti – nejsme přece scholastici. Teď už si dnešní „osvícenci“ začali vynucovat i to, aby se naše nebohé děti nemusely učit „všechna ta data“ – máme přece google, tam si všechno najdou, slyším odevšad. Tyhle bláboly jsou jen kapitulací před neschopností soustředit se, na niž výchovný systém naráží u dětí, a místo aby schopnost soustředění aspoň trochu pěstoval, podvoluje se tomuto autismu a vyklízí mu cestu.

A třetím faktorem tohoto procesu jsou samozřejmě technologie. Klíčová komunikační technologie epochy si formuje své vlastní vědomí, či přesněji vnutí nám strukturu vědomí, jak víme od McLuhana,

a Windows či internet přinesly především možnost „pracovat v několika oknech najednou“. K tomu samozřejmě faktor znakové inflace, přemíra impulzů, mnoho glutamanu – determinantů pozornosti, princip klipu, no a máme tu generaci, která prostě už nebude nikdy číst knížky stejným způsobem jako generace předchozí. Martin Škabraha mně vyčítal, že jsem bulvár a popař, ale od nejmladších čtenářů mi chodily dopisy, ve kterých se bezelstně psalo: „mohlo by to být trochu kratší“, „jsou tam rozvleklé pasáže“ apod. Já psychické regresi samozřejmě nebudu ustupovat, ale přesto, chci-li komunikovat s lidmi – a jiný smysl mé psaní nemá –, musím hovořit jejich jazykem. Přesněji musím být kompatibilní s novým způsobem užívání jazyka. Většina mých čtenářů se do knížky někde začte a ve chvíli, kdy ochabne jejich pozornost, ji odloží a příště se začte zase někde jinde, klikne na jiný headline. Tak to prostě je. Musím napsat takový text, který komunikuje a sděluje i při tomto způsobu čtení.

A s tím mým popařstvím a marketingem souvisí ještě jedna věc. Napsal jsem teď esej o knížce řecko-francouzské schizofrenické autorky Margarity Karapanou, která se jmenuje Ano. Esaj vyjde v příštím čísle surrealistické revue Analogon. Autorka v té knížce popisuje zápas o to, co nazýváme vědomí nebo „Já“. Ten zápas podstupujeme v prvních měsících a letech života všichni, někteří jsou nuceni ho podstupovat každý den i po získání občanského průkazu. V té knížce je krásně vidět, že bitva o Já je také vždy velkou bitvou o tělesnost a pohlaví, o konkrétnost. Nakladatel knihy to vyjádřil myslím velmi dobře svou „abstraktní obálkou“. Ta jistě nepohorší jako obálky mé, avšak je v ní ukryto tajemství. Jde totiž o vodní hladinou rozbitý obraz toho samého, co mám na svých bulvárních obálkách i já: lidského těla. To je krásný symbol. Ta vznešenost „seriózních filozofů“ oproti nám popařům je za-

často jen rozostřením těla Nicotou Dělohy předcházející vědomí. Proto jsem i tentokrát trval na tom, aby na obálce knihy *Tomtem, incest a odkouzlení buržoazie* bylo něco konkrétního, nějaké čitelné lidské tělo. Neboť i mé texty jsou doufám takto čitelné, konkrétní a životné, a neboť jsem tím chtěl právě na pozadí všelijakých zbožnělých Nicot zdůraznit: budme na tuto konkrétnost hrdí. Je to to jediné, co máme. Co jsme si vybojovali.

Jak je tento boj nesnadný, nám ukazuje je právě Karapanou. Konkrétnost a tělesnost jsou naše vítězství. I někteří velmi vzdělaní lidé mi moji volbu vyčetli jako nedůstojnou. Avšak učinili tak jen proto, že zapoměli na ty děsivé a osudové zápasy, jimiž kdysi prošli. To, co je pro ně příliš samozřejmé a snaží se od toho „odmyslet“, aby mysleli čistěji, si musí jiní vynucovat řezáním břitvou. Ostatně – také znak doby. Vždyť žiletka patří k estetice EMO stejně jako conversky.

Nepřipomíná to tvoje lamentování nad úpadkem pozornosti trochu okřídlené „To je dneska mládež“? Tvoje texty mají často apokalyptický podtón. Opravdu stojíme na zásadní dějinné křižovatce? Nebyli a nebudou lidé v těch důležitých věcech pořád stejní, tak jako dnes a před dvěma tisíci lety? Vážně si myslíš, že nám hrozí všechny ty věci, o kterých píšeš? Nebojíš se, že skončíš jako každý apokalyptik před tebou?

Myslíš bohatý? Toho se nebojím. Já nevím, co nám hrozí. Spíš mám pocit, že všechny hrozby už se naplnily. Apokalypsa se neblíží, my přece apokalypsu už prožíváme. Apokalypsa je celkem tajuplná idea, která se zrodila v židovském mystickém prostředí. Hodně souvisela s ideou Mesiáše. Vlastně říkala: dějiny nejsou jen věčným opakováním, lidé nebudou „v těch důležitých věcech pořád stejní“. V dějinném procesu je ukryto tajemství, existují tajuplné zdroje energie, které až budou rozpou-

tány, bude ve velmi krátké době proměněn celý svět, včetně člověka. Když se podívám, co se odehrálo za posledních dvě stě let, myslím, že ty pouští judejské skupinky asi měly své tušení nějak podepřené.

Já vím, že by bylo krásné žít s představou, že „ono se na světě stejně nikdy nic moc nezmění“. Jenže je mnohem pravděpodobnější, že se změní úplně vše. Myslím, že podceňujeme, jak moc se proměnil člověk od jeskynních časů, ba i třeba od časů středověku. Vždyť i to, co nazýváme „vědomí“, vzniklo teprve nedávno! Je to také stále velmi křehký dějinný projekt. Ale určitě to není finále historie člověka psychického. Tak jako vyhrzelo před časem vědomí či Ego, jak se tomu někdy říká, vznikne možná za čas něco nového. Člověk je v pohybu. Teprve začíná tvořit sám sebe. O to zběsileji zuří v něm i ve světě síly reakce, armády regrese.

**Tím potvrzuješ můj dojem, že jsi posled-
lý proměnou, vývojem a dospělostí. Co
je to dospělost? Existuje něco jako cíl,
ke kterému má člověk dospět? Jak pří-
padně vypadá? Nebo: Dosáhl jsi ho už?**

Freud proslul tím, že neurózu, či dětinskost chceš-li, označil za univerzální znak lidství. Když se ptali, jak tedy podle něj vlastně vypadá psychické zdraví, kdy už člověk vyrostl z těch všech dětinskostí, jak se pozná ta mytická „dospělost“, řekl, že ji indikují dvě věci: schopnost milovat a schopnost pracovat. Je to samozřejmě nic neříkající, ale ono se o tom víc říct asi nedá. Samozřejmě že milovat můžeš patologicky, narcisticky a prací můžeš leccos zahánět. Ale to tajemství tkví asi v tom, že je potřeba zvládnout obojí najednou, a to lze asi jen za předpokladu, že jsi dosáhl určité vyšší míry lásky a vyšší míry pracovitosti. Troufám si říci: racionální lásky a racionální pracovitosti. Je těžké říct, jestli jsem tohoto stadia již dosáhl, ale pokud ne, věř nevěř, není to důvod, proč píšu tolik o psychickém vývoji a dospělosti.

Filozofové, jako třeba výše jmenovaný Škabraha, často tvrdí, že z našeho světa zmizelo posvátno. Jenže pro nás bulvární freudiány bylo posvátno vždy jen odložením Dítěte do zvláštní sféry, tak aby nepřekáželo práci a lásce. To, co se stalo v našich časech, je, že tato sféra se rozlila do naší každodennosti. Posvátno nezmiželo, jsme jím zaplaveni! Topíme se v Dítěti, oslavujeme Dítě na každém rohu, na každém billboardu. Ze světa se stala jedna velká mše a my nevíme, jak z ní ven. V tomhle kostele je non-stop provoz a někdo zamknul dveře. Nemusel bych bojovat proti regresím k dětství, kdyby se z této regrese nestala obecná zákonitost dneška. Za krásné, důležité, zajímavé je dnes označováno to dětské. Všude a na všech úrovních života. Umělci matlající velepodstatné skvrny na plátno místo vyhledání psychoterapeuta žádají státní dotace a pobyt v učebnicích za svá terapeutická dílka. Kýčaři a exhibicionisté z pop-music lokající pozornost světa, jež je utvrzuje v tom, čím si vnitřně vůbec nejsou jisti – svou existencí –, ve volných chvílích vedou kampaně, jež mají určit, co je správné, po-

krokové, ba normální. Lidé, co nesnou svět kolem nás bez požívání drogy, obsadili veřejný prostor svými kázáními o tom, co je to svoboda. Vkusné = homosexuální. Krásné = anorektické a infantilní. Rozumné = sebepožírající. Stylové = prázdné. Neztratili jsme sféru posvátného, ztratili jsme sféru profánního. Schopnost milovat a schopnost pracovat. Já jsem v podstatě jen vojín Jasánek, bojuji za práci a za lásku, to je celé.

Takže ti stačí láska a práce jako cíl lidského dospívání. To je zajímavé, protože jindy mluvíš o zasvěcení a zasvěcených. K čemu je to tvé zasvěcení? Jsou zasvěcení ještě jiná sorta lidí, kterým nestačí obvykle pracovat a milovat? Do čeho jsou zasvěcení a proč?

Slovo svěcení má dva kořeny, které spolu zápasí. Svatost a svět. Obě ta slova vznikla ze společného základu, ale lidská bytost měla potřebu ten základ rozštěpit. Od těch časů také existují dvě zasvěcení. Jedno „posvěcuje“, uvádí do sféry posvátného, případně do „zásvětí“, a druhé skutečně zasvěcuje, uvádí do světa, vyvádí člověka ze sebe ke druhému.

Ronald David Laing popisuje v knize *Rozdělené Self* příběh jedné své pacientky. Nazývá ji schizoidní, tedy unikající ze svého těla a ze světa lidí. Schizoidní pacient je vždy agentem 007. Vyhrazuje si právo zabít to životné v sobě a veškerou energii spotřebovává na to, aby byl nedostižným, tajuplným a neuchopitelným. Proto také tato pacientka chodila zásadně pozdě na schůzky a někdy bez omluvy nepřišla vůbec. Uspokojovalo ji, že nepatří rádu tohoto světa, rádu tupých lidských dohod, a dokáže se z něho vysmekávat. Až jednoho dne přišla poprvé na schůzku včas. Laing tvrdí, že už v prvních vteřinách poznal z jejích pohybů a z oblečení „záchvěvy života“. Té dívce se stalo něco zvláštního. Viděla slavný italský film *La Strada*, tedy Felliniho *Silnici*. Pojednává, jak známo, o cirkusákově,

kteřý neustále týrá mladou dívku. Je k ní zcela bezcitný. Ona ho ale neopustí, protože pochopí, že kdyby odešla, cirkusák by už neměl nikoho, s kým by se aspoň trochu snesl. Dívka se sblíží s provazochodcem, ale cirkusák ho zabije. Ona si od té doby pro sebe mumlá jenom „blázen nešťastný!“. Film končí tím, že cirkusák nakonec dívku odkopne a ona vydaná napospas zímě leží u cesty. Většinu diváků na tom filmu drásalo to napětí z příkoří, a z toho, že se mu nikdo nedokáže postavit. Popuzovala je absence happyendu a získávali z ní zážitek „neoreálného“. Ale ta schizoidní dívka byla filmem zcela fascinovaná z jiného důvodu. Ohromilo ji, že hrdinka, jakkoli s ní osud zacházel jako s kusem hadru, nikdy nepřestala být věrná životu. Neutekla z něj. Pacientka to nedokázala pochopit, sama takový model žití neznala, vyvolalo to v ní otřes, který ji přiměl na film chodit znovu a znovu. Na hrdinčině osudu nebylo nic pěkného, vzorového, nadějného. Nebyl vlastně žádný důvod se s ní identifikovat. A přesto pacientku dr. Lainga tahle filmová hrdinka uvedla do života. Zasvětila ji. Přilákala ji do té bídy lidského světa, který je sice zkurvený, ale je aspoň cítit, je obtěžkán hrozbou, že se na nás podepíše a tím nás napíše. To je zasvěcení. Jediné zasvěcení, ve které věřím. Mluví-li někdy o jiném zasvěcení, dělám si z lidí blázny.

Mám trošku pocit, že nejvyšší hodnotou, kterou vyznáváš, je racionalita. Lidský rozum podle tebe proniká v procesu dospívání a uvědomování skrz mlhu dobových předsudků, kolektivních neuróz, infantilního posvátna a dalších závojů a osvobozuje se k prozření, čisťotě a ztrátě závislosti. Opravdu věříš v tuhle moc rozumu? Není i rozum omezený a svádějící příliš často na chybnou cestu? Není třeba ho vyvážit, ať už čímkoliv?

My ho furt dost nutkavě vyvažujeme, aniž bysme se starali o to, jestli na té vyva-

žované misce vah vlastně nějaký opravdový rozum máme. Zatím jsme rozumu ještě nikdy nedali skutečnou šanci. Necháváme ho vasedávat na lavičce a pošleme ho do hry vždy tak maximálně na závěrečných pět minut. A pak říkáme: tak se na něj podívejte, na hvězdu! Co nás už stál peněz a hovno z toho! Ale on je to náš nejlepší hráč. Kdybychom mu dali opravdu šanci, kdybychom z něj udělali špílmachra, nechali ho tvořit hru, posunul by tu naši strejcovskou jedenáctku na novou kvalitativní úroveň. Pak bysme se nemuseli bát přijet na Arsenal.

Pod pojmem rozum se samozřejmě myslí všelicos. Kalkul, skepticismus, empiričnost, logos, protipól víry, protipól citu a já nevím, co ještě. Nic z toho já rozumem nenazývám. I tvoje metafora je pěkně matoucí. Představuje rozum jako červa, který se prokousává shnilým jablkem lidské iluzivnosti, až konečně, nadržaný a nacucaný, slavnostně vzkřikne ke slunci: jsem tu! Jenže tak to není. Rozum „neproniká skrz mlhu závojů k prozření“. Rozum se prozřením teprve rodí. Rozum není příčina psychického pokroku, ale jeho výsledek. Dítě třeba vidí, jak tatínek štípe dříví. Vnímá, jakou má sílu. Když si tu sílu uvědomí, když ji dokáže vztáhnout k sobě, když dítě pochopí, jak bezmocné a bezvýznamné vůči této síle je, stojí na křižovatce. Může ze světa, v němž je méněcenné, uprchnout, odtáhnout se z něho a stát se schizoidním, získat tendenci k „opuštění těla“. Může tuhle méněcennost popřít jiným způsobem: začne ji popírat magickou grandiozitou, ztotožní se s ideou „Jsem velký, protože vše je Idea a má vůle přemůže každou Moc“. Je kolem nás takových lidí hodně, všimni si. Ale existuje ještě třetí možnost: že se dítě začne s otcem identifikovat. Nevěří, že je mocné, ví, že je méněcenné, ví, že není otcem. Ale přijme *identitu* otce, dovolí světu, aby začal pracovat na Já. Takové dítě půjde za otcem a bude se chtít také *naučit štípat dříví*. To je racionalita. Je to „chybná cesta“, jak říkáš? Nevím, ale dobře vím, že ty první dvě varianty nejsou *žádnou cestou*. Jsou nepohybem. Třetí varianta je *jediná cesta!* Ovšem všimni si: jejím *popudem* nic „rozumného“ není. Rozumné, ve smyslu, který užíváš ty, by bylo říct si: „To je jasné, že je silnější, on je dospělý, já jsem dítě, karty jsou rozdané, takový byl svět před dvěma tisíci lety a bude i po apokalypse, půjdu si radši zahrát Doom“. Rozum je nečekaný důsledek touhy po vývoji. Ve vývoji lze pak „rozumné“ definovat jako to podnětné, to, co nás vede k práci, k pohybu. V tomto smyslu není čím rozum „vyvažovat“. V tomto smyslu, dynamickém, je každé vyvažování regresí. Možná i to člověk potřebuje. Ale myslím, že v našich životech tuto funkci hravě pokryje spánek a sny. Vyvažovat poté, co vstanu z postele, už je trochu podezřelé.

Připravil
Štefan Švec

V této kapitole, kde se zaměříme na formální znaky internetových literárních časopisů, jejich specifika i vztah k tištěným médiím, vyjdeme právě ze struktury práce Petry Jedličkové...

České internetové literární časopisy 4

„**S**tav vývoje společnosti kopírují metody, jakými je dosažené poznání fixováno a uchováváno pro příští generace. Dnešní svět charakterizuje proces vrůstání informačních a komunikačních technologií do všech složek společnosti, a tak není divu, že i naše poznání je stále častěji a ve větší míře fixováno v elektronické podobě. Vzhledem k tomu, že většina informací je i během ‚klasického‘ publikačního procesu v nějaké z jeho fází v elektronické podobě, není se čemu divit, když nové technické prostředky umožňující příjem těchto produktů v elektronické podobě nastartovaly takovou explozi elektronického publikování,“¹ napsala Petra Jedličková v roce 1999.

V této kapitole, kde se zaměříme na formální znaky internetových literárních časopisů, jejich specifika i vztah k tištěným médiím, vyjdeme právě ze struktury práce Petry Jedličkové (zvláště v odd. 4.2) a konfrontujeme její závěry s vlastními poznatky, a především se zkušenostmi vydavatelů internetových periodik. Souborem anketních otázek, vztahujících se k předmětu našeho zájmu, jsme oslovili tvůrce šesti internetových literárních časopisů fungujících k 1. 1. 2007²: Ludvíka Hesse (*Divoké víno*), Štefana Švece (*Dobrá adresa*), Michala Stašu (*Obšťastník*), Borise Cveka (*Téma*), Zdeňka Fekara (*Tramvaj načerno*) a Jitku N. Srbovou (*Wagon*). O vy-

jádření k některým otázkám jsme požádali i Pavla Kotrlu, který se problematikou literatury na internetu dlouhodobě zabývá.

4.1 Formální znaky

Pojem „formální znaky“ bychom snad mohli nahradit slovy „organizační struktura“. Zajímá nás zkrátka, kdo a jak jednotlivá periodika vytváří. Zaměříme se na složení redakcí a na problém financování provozu časopisů; pro představu zde zmíníme i čtenost.

O **redakcích**, nebo obecněji o tvůrčích webových projektů, se v roce 2000 vyjádřil Michal Jareš takto: „Bohužel je internetové psaní (...) v počátcích, a tak se není čemu divit, že přístup k němu mají ti nejmladší, podle čehož to i vypadá tak, jak vypadá.“³ O sedm let později už jeho slova, aspoň mezi webovými časopisy, neplatí. Věkový průměr redakcí sledovaných časopisů se pohybuje okolo třiceti let, s výjimkou *Divokého vína*, které připravuje letos šedesátiletý Ludvík Hess.

Ve stejném roce jako Jareš napsal svůj text o „technicky adaptabilních literárních benjamíncích“ bez potřebné kvalifikace i Miroslav Vejlupek (viz úvod kap. 3.0), a ani s jeho tvrzením dnes nelze sou-

„Jednou z velkých výhod elektronického publikování, kterou ocení zejména vydavatelé dokumentů pro omezený okruh čtenářů nebo producenti informací nekomerčního typu, je nižší finanční náročnost.“

– Specifika, rysy a způsoby práce internetových literárních časopisů

hlasit. Hess se s vydavatelskou i nakladatelskou činností seznámil už v 60. letech; redakcí *Dobré adresy* prošli Vladimír Novotný, Radim Kopáč, Jakub Šofar či Štefan Švec a ti všichni mají bohaté předchozí zkušenosti s tištěnými médii jako redaktori, editoři, publicisté či autoři knih; běžnou praxí je, když tvůrci internetového časopisu paralelně publikují i v tisku (vedle výše uvedených jmen zmíníme aspoň Borise Cveka, Jitku N. Srbovou či Zdeňka Fekara).

Počet členů redakce jednotlivých titulů jen výjimečně přesáhne číslo pět. Nejvíce – jedenáct – jich najdeme v tiráži *Dobré adresy*, ovšem většina z nich je „pouze“ pravidelnými přispěvateli, na chod časopisu ma-

jí skutečný vliv zhruba čtyři lidé. Pět redaktorů řídí almanach *Wagon*, čtyři *Tramvaj načerno* („v průběhu historie titulu se ale tento stav měnil od minimalistického stavu dvou osob až po tým čítající téměř patnáct stálých spolupracovníků“), dva *Obšťastník*; *Divoké víno* a *Téma* jsou projekty vždy jednoho člověka.

„Jednou z velkých výhod elektronického publikování, kterou ocení zejména vydavatelé dokumentů pro omezený okruh čtenářů nebo producenti informací nekomerčního typu, je nižší **finanční náročnost** (zvýř. Š. K.).“⁴ Nejméně nákladným titulem našeho výčtu je *Téma*, jehož provoz nestojí ani korunu: „Časopis žádné peníze nepotřebu-

je, a to je jedna z jeho základních idejí,“ tvrdí Boris Cvek. Tvůrci *Obšťastníku* platí ročně „jen určitou poměrnou část hostingu, cca 500 Kč“. Provoz almanachu *Wagon* stojí 2000 Kč, provoz *Tramvaje načerno* 10 až 15 000 Kč, provoz *Divokého vína* „do 50 000“. Nejvíce peněz, aspoň teoreticky, potřebuje *Dobrá adresa*. „Rozpočet máme udělaný na něco pod 700 000 korun. To kdybychom měli fungovat jako normální časopis našeho rozsahu, s fungující redakcí,“ říká Štefan Švec.

Dobrou adresu podporuje Ministerstvo kultury České republiky – na rok 2006 magazin získal grant ve výši 130 000 Kč. *Tramvaj načerno* financovala část svého rozpočtu ze sponzorských darů a doplňkově i z reklamy – tu najdeme na jejích stránkách i dnes, po ukončení činnosti časopisu (svoje služby zde nabízí například cestovní kancelář, modelingová agentura, server počítačových her apod.). Vydavatelé ostatních časopisů platí svoje projekty výlučně z vlastních zdrojů.

Dobrá adresa díky ministerským grantům jako jediná platí honoráře autorům;

v roce 2006 bylo rozděleno 90 000 Kč mezi redaktory a šestnáct pravidelných přispěvatelů.

Když se začneme zabývat **čteností** internetových literárních časopisů, narazíme na skutečnost, že málokterý z nich je registrovaný v ověřitelných statistikách návštěvnosti webových stránek (ze současných periodik pouze *Tramvaj načerno*⁵ a *Obšťastník*⁶), a vesměs je tedy třeba spolehnout se na údaje poskytnuté samotnými tvůrci. Z těch vyplývá, že nejvyhledávanější tituly jsou *Dobrá adresa* a *Divoké víno* – oba uvádějí přes 5000 čtenářů za měsíc⁷. („Ze skromnosti už pár let říkáme, že /nás čtou/ asi tři tisíce měsíčně. Podle automaticky generované statistiky je to ale teď už většinou víc než 200 lidí denně, (...) takže si troufnu říct přes 5000 měsíčně, kontrolovat se to dá i podle počtu stažených dat,“⁸ říká Štefan Švec.) Za nimi následuje *Tramvaj načerno* (zhruba 1700 čtenářů za měsíc), almanach *Wagon* („v současné chvíli mezi 500–1000 unikátními přístupy měsíčně,“ uvádí Jitka N. Srbová), *Téma* (podle Borise Cveka: „zdá se, že to bude ve stovkách“) a nakonec *Obšťastník*, který čte měsíčně kolem 400 lidí.

Pro srovnání uveďme, že nejpoblárnější literární server *Liter.cz* navštíví měsíčně zhruba 90 000 čtenářů.⁹

Jak ale říká Švec, „čtenost není v případě literárních časopisů rozhodující, a v číslech, o kterých mluvíme, už vůbec ne. Když nás čte o sto lidí denně víc, neznamená to, že jsme automaticky lepší. Revue *Devětsilu* taky nečetly davy, ale přitom je živá dodnes a pro kulturu v téhle zemi znamenala mnohem víc než masové časopisy její doby.“¹⁰

4.2 Možnosti a problémy

Část věnovanou specifikům literárních internetových časopisů rozdělíme pro přehlednost (byť s rizikem určitého zjednodušení) na oddíly „Možnosti nového média“ a „Problémy nového média“. V prvním z nich si položíme otázku, co síť sítí časopisům nabízí a co ony z těchto možností využívají. Ve druhém oddílu se naopak zaměříme na to, jaké problémy s sebou elektronické publikování přináší a jak se s nimi literární časopisy vyrovnávají.

4.2.1 Možnosti nového média

Nejcharakterističtější znakem internetu je zřejmě **hypertextualita**. „Elektronické publikace nebo jejich části lze logicky provázat se souvisejícími dokumenty nebo částmi dokumentů a podstatně tak rozšířit možnosti čerpání informací pro čtenáře, kdy je možno pružně přecházet z jednoho dokumentu do druhého (...). Hyper-

textualita v podstatě simuluje to, co se běžně odehrává v lidském mozku při řešení nějakého problému: logické spojování a asociace odvíjející se od základního tématu. (...) Jedna elektronická publikace má tedy teoreticky tolik podob, forem, kolik má čtenářů.“¹¹

České internetové literární časopisy možností hypertextuality příliš nevyužívají, nepočítáme-li samozřejmost, jakou představují hypertextové odkazy v obsahu časopisu vedoucí k jednotlivým příspěvkům. Jen *Divoké víno* pracuje s hypertextovými odkazy přímo uvnitř textu – konkrétně v Hessově *Slově úvodem*, kde „samozvaný šéfredaktor“ představuje autory aktuálního čísla a pomocí hypertextových „linků“ rovnou odkazuje k jejich tvorbě.

„Klasický lineární text je překonán nejen možnostmi hypertextu, ale také spojením obrazových, textových a zvukových informací: **multimedialitou** (zvr. Š. K. – stejně tak i dále).“¹² Jestliže hypertextualita není mezi časopisy z našeho výčtu příliš využívána, multimedialita není využívána vůbec.

Že však i v prostředí literárních časopisů lze text obohatit o zvukové či obrazové stopy, dosvědčuje webová stránka revue *Aluze*, která ještě coby doplněk tištěné verze nabízela ve formátu mp3 ukázky z CD-příloh časopisu, zachycující veřejná čtení současných českých básníků (Lubora Kasala /1/2004/, Petra Hrušky /2-3/2004/, Vít Slívy /1/2005/, J. H. Krchovského /2/2005/, Boženy Správcové /3/2005/ a J. E. Friče /1/2006/)¹³. Za zmínku stojí i Večerníčky projektu Čmelák a svět, krátké videopříběhy vycházející z poetiky komiksových stripů, které se na stránkách tohoto weblogu objevovaly v letech 2003–2005.¹⁴

Možnost snadného **vyhledávání** informací označuje Petra Jedličková za jednu z největších předností elektronických publikací. S tím souvisí i **navigace** „mezi články, kapitolami nebo dalšími částmi publikace. Ry-

chlé přecházení mezi částmi dokumentu usnadňuje práci a šetří čas“.¹⁵

Do této kategorie můžeme zařadit „odkazy v obsahu časopisu vedoucí k jednotlivým příspěvkům“, jež jsme zmínili v odstavci věnovaném hypertextualitě. Tuto formu navigace využívá všech šest námi sledovaných časopisů.

Ovšem možnost vyhledávání v archivu časopisu nabízí čtenářům jedině *Divoké víno* a *Tramvaj načerno*. Na stránkách *Divokého vína* je umístěn klasický vyhledávač, navíc je pod každým příspěvkem zobrazen seznam všech textů, které autor v elektronickém *Divokém víně* publikoval. *Tramvaj načerno* umožňuje pohled do archivních čísel prostřednictvím autorského *Rejstříku*, který pod jmény jednotlivých tvůrců obsahuje všechny jejich texty.

„Pro komunikaci je významná také možnost okamžité **interakce** (zvyč. Š. K.), kdy formy zpětné vazby pro vydavatele elektronických dokumentů internet výrazně rozšiřuje. Díky tomuto dynamickému propojení mezi autorem a čtenářem může vzniknout spolupráce, pružnější zkvalitňování služeb vydavatele, možnosti diskuse a (sebe)vzdělávání.“¹⁶ Přímou komunikaci umožňuje *Divoké víno*, *Tramvaj načerno* a almanach *Wagon*.

Divoké víno počínaje číslem 10 zavedlo diskusní fórum. „Když text za nic nestojí (samozřejmě podle mého názoru), na stránky www.divokevino.cz se nedostane. Jinak ať je tomu v diskusním fóru. Snese cokoli. Tedy takřka cokoli. Máte příležitost projevit se kriticky, vlídně i jinak. Ponechme to na vás,“ napsal Ludvík Hess v úvodním příspěvku do diskuse. Většina čtenářských projevů byla vlídná, často šlo o pozdravy pamětníků 60. let anebo žádosti začínajících tvůrců o radu, kde publikovat svoje literární pokusy. Zajímavou debatu rozpoutal v č. 17 provokativní literát Filip Sklenář kritickým rozbořením básní jedné ze zastoupených mladých autorek; rozpravu však na-

konec udusily vulgární urážky Sklenářovy sexuální orientace. Zájem o diskusní fórum postupně slábl a od č. 24 se v něm už neobjevovaly žádné příspěvky.

Tramvaj načerno obsahuje rubriku *Dopisy*, která původně dodržovala formu známost z tištěných časopisů – tedy zveřejňování čtenářských ohlasů, jež přišly na e-mail redakce, většinou doplněných o reakci některého z redaktorů –, ovšem v roce 2004 se změnila v klasické internetové diskusní fórum. Vedle „tradičních“ příspěvků začínajících tvůrců propagujících svoje literární pokusy a stručných pochval časopisu i jednotlivých autorů zabíraly velký prostor reakce na články a komentáře Zdeňka Fekara. Dlouhou polemiku rozpoutal v roce 2003 jeden z literárních večerů Zory Šimůnkové, k jehož propagaci podle redakce časopisu zneužila značku *Tramvaje načerno*. Okamžitou interakci umožňovala, jak jsme uvedli už v kapitole 3.0, taky seznamka, která ovšem neměla mnoho společného s literaturou, a tedy ani s tématem naší práce.

Dvojí prostor pro čtenářskou reakci nabízí almanach *Wagon* v rubrice *Poštovní wagon*, rozdělené na sekce *Vzaky redakci* a *Ohlasy autorům*. K datu 9. 4. 2007 je zde archivováno 31 příspěvků, většinou vyjadřujících podporu almanachu i jednotlivým autorům formou krátkých, často obdivných výkřiků.

Další výhodou nového média je **neomezenost prostoru a času**. „Mnozí vydavatelé tištěných periodik jistě zápasí s omezeným prostorem, který je tištěnému dokumentu vymezen. Naplnění stránky, krácení článků a hledání obrazového aparátu vhodné velikosti jsou činnosti, které jsou elektronickému vydavateli zcela cizí (...). Elektronický vydavatel se tak může plně soustředit na kvalitu obsahu a do elektronických dokumentů může v podstatě zahrnout neomezené množství souborů. (...) Ačkoli se většina seriálních vydavatelů elektronických periodik snaží dodržet pravidelnou periodicitu,

i pro ně platí, že nejsou tolik omezeni časem jako klasičtí vydavatelé.“¹⁷

Tato neomezenost však s sebou přináší i negativní jev – nadprodukcí. Jak jsme uvedli už v základní hypotéze této práce, „internet dává literatuře nekonečný prostor (...), ale bere jí hierarchii, prestiž – kvantita v internetové pavučině znesnadňuje rozlišování kvality.“ Proto se tomuto faktoru budeme víc věnovat až v následujícím oddílu jako jednomu z problémů nového média.

Podobně ambivalentní jako neomezenost prostoru a času je i (ne)možnost **archivace**. „Zatímco klasičtí vydavatelé chrlí nové a nové publikace a jen tiše doufají, že jsou někde shromažďovány, elektronický vydavatel má veškerou svoji produkci ‚pod střechou‘ a dává svým čtenářům na jednom místě k dispozici nejen nejnovější publikaci (číslo časopisu), ale také archiv všech předchozích příspěvků zpravidla s možností jejich prohledávání. Nároky na prostor jsou v tomto případě (na rozdíl od archivace tištěných periodik) zcela zanedbatelné.“

Taky současné internetové literární časopisy mají na svých stránkách archiv všech starších vydání, přístupný čtenářům. Jen *Tramvaj načerno* ho nemá seřazený podle jednotlivých čísel, ale prostřednictvím *Rejstříku*, podle jmen autorů. (I zaniklé časopisy zpravidla mají svůj archiv stále aktivní – výjimkou je *Lumír*: „Archiv Lumíra se musí předělat, není momentálně zcela funkční. Po přesunech domén se cosi poztrácelo,“ říká k tomu jeho vydavatel Bogdan Trojak.)

Na negativní aspekty internetové archivace se zaměříme v následujícím oddíle.

4.2.2 Problémy nového média

S **nadprodukcí**, již umožňuje výše zmíněná neomezenost prostoru a času, se lze vyrovnat v zásadě dvojím způsobem: nebránit

se jí a přenechat aktivní roli čtenáři, který si z masy příspěvků vybere, co ho zajímá (takový přístup je typický pro literární servery); anebo texty redigovat, a přiblížit se tak přístupu klasických tištěných médií – tento způsob práce volí všechny současné internetové literární časopisy.

Nejbenevolentnější v tomto ohledu byla *Tramvaj načerno* – Zdeněk Fekar říká: „Měli jsme stanovené jakési obsahové schéma a to jsme se snažili naplňovat. Pokud to šlo, spíš jsme si vybírali, co budeme publikovat.“

Jitka N. Srbová z *Wagonu* uvádí: „Jsme redigovaný časopis, autory vybírá redakce, počet autorů jednoho čísla se pohybuje kolem deseti lidí.“ Její vyjádření je symptomatické i pro *Divoké víno* a *Dobrou adresu*, jen počet autorů jednoho vydání je u těchto titulů zhruba dvakrát větší (v *Dobré adrese* ovšem k beletristům připočítáváme i publicisty).

Michal Staša přiznává, že o publikování v *Obšastníku* zájem není, přesto se však snaží o „úzký výběr textů i dalších příspěvků – méně je více“. Specifický problém řeší Boris Cvek při přípravě svojí revue: „Téma se soustředí na klasickou literaturu a na takový kulturní kontext, který nikde jinde nelze nalézt (...). Na poli, jemuž se *Téma* věnuje, žádná nadprodukce neexistuje, naopak.“

„Možnost **archivovat** (zvr. Š. K.) předchozí čísla/publikace je již zmíněnou nespornou výhodou elektronických vydavatelství, na druhou stranu však nikdo přesně neví, jak dlouho budou data na patřičném serveru přístupná a čitelná (...). V souvislosti s elektronickými publikacemi vyvstává v oblasti archivace otázka povinných výtisků...“¹⁹ Pavel Kotrla text Petry Jedličkové komentuje: „Ano, obecný problém archivace elektronických médií. Jak dlouho tato data budou přístupná, je polovina otázky, na kterou asi stále není odpověď, bez elektřiny v jakékoli podobě asi čitelná nebudou. Jak dlouho budou čitelná současnými technologiemi, je druhá půlka. Vsadím se, že velmi velká část současných uživatelů počítačů si už nebude vědět rady ani s otevřením souborů T602 a AmiPro, před několika lety nejpoblábnějších textových editorů.“

Jedličková dále napsala: „Elektronické publikování by mělo vyvolat jisté změny v tradičním nahlížení na metody zpracování, ukládání a zpřístupňování zaznamenaného poznání. Není dosud jasná definice a třídění elektronických dokumentů, neexistuje jednotný způsob jejich popisu, indexace a archivace a tradiční registrace (ISBN a ISSN) nerespektuje specifika elektronických publikací.“²⁰ K tomu se opět vyjadřuje Kotrla: „Chaos se vždycky těžko třídí a vždycky se bude snažit vzpouzet. Naše touha kategorizovat a pojmenovávat se s tím však vyrovnává. S potřebou citovat z elektronických médií vznikají i různá doporučení ‚jak správně citovat‘ a je jen otázkou času, kdy vznikne nějaká závaznější kodifikace i pro indexaci a registraci.“

V českém prostředí existuje WebArchiv, „digitální archiv ‚českých‘ webových zdrojů, které jsou zde shromažďovány za účelem jejich dlouhodobého uchování“²¹. Jde o projekt Národní knihovny ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou a Ústavem výpočetní techniky Masarykovy univerzity. WebArchiv uchovává *Dobrou adresu*, *Téma* a *Tramvaj načerno*.

Dobrou adresu má ve své bibliografické databázi i *Ústav pro českou literaturu AV ČR*²²; *Tramvaj načerno* je zase součástí českého národního korpusu (tedy souboru počítačově uložených textů, sloužícího k jazykovému výzkumu);²³ *Divoké víno*²⁴, *Obšastník* a *Wagon* v žádné podobné databázi obsaženy nejsou.

Otázky vyvolává i omezená možnost **ochrany autorských práv**. „Jedním z nediskutovanějších současných problémů elektronického publikování je ochrana osobních dat a s tím spojené garance autorům, kteří publikují. Bez pružného, funkčního a použitelného legislativního nástroje ochrany duševního vlastnictví na počítačových sítích se jen těžko rozvine elektronické publikování, knihovny a archivace.“²⁵ S tím Pavel Kotrla nesouhlasí: „Elektronické publikování se rozvinulo, viz např. blogy, zde autorka nedohlédla do krátké budoucnosti. Existují i legální knihovny elektronických knih...“ Za dostačující nástroj ochrany duševního vlastnictví Kotrla považuje autorský zákon – 398/2006 Sb.²⁶ „Všem rizikům stejně předejít nelze,“ dodává.

„Specifickou vlastností elektronických publikací (...) mimo jiné je, že jejich kopie jsou naprosto identické s originálem, a proto lze kupříkladu jen těžko dokázat, který ze dvou obsahově shodných digitálních dokumentů vznikl dříve,“ napsala Jedličková.²⁷ Praxe v internetových literárních časopisech ale dává za pravdu spíš Kotrlovi. Ani v jednom z oslovených titulů se jeho tvůrci s porušením autorských práv nesetkali.

Krátce zmíníme ještě jeden potenciální problém internetového publikování, o kterém psala Petra Jedličková: **zpětné zásahy do textu**. „Na první pohled se zdá, že především ti, kdo mají zkušenosti s vydáváním papírových dokumentů, by ocenili možnost, opravit překlepy a drobné chyby, které přehlédla trojí korektura textu před tiskem. Tato nesporná výhoda se však může lehce obrátit v nevýhodu nebo spíše nebezpečí zvyšování nedůvěry k elektronickým publikacím. Jak vyřešit situaci, kdy někdo popíše nepřesnosti nebo nekonzistence v textu nějakého autora, který zareaguje na kritiku tak, že tyto nedostatky ze svého původního textu hbitě odstraní? Lze důvěřovat autorovi článku uvádějícím ekonomické ukazatele, když po zveřejnění citací konkrétních údajů autor původní citované údaje přepíše jinými?“²⁸

I zde musíme poznamenat, že tento problém je v literárních časopisech zcela marginální. Z periodik našeho výčtu zpětné zásahy do publikovaného textu umožňují jen *Obšťastník* a *Wagon*, a to „pouze výjimečně a z vážných důvodů“ (toto vyjádření Jitky N. Srbové z *Wagonu* v zásadě platí i pro *Obšťastník*).

4.3 Vztah k tištěným médiím

Na pozoruhodný paradox ve vztahu internetových projektů k tištěným médiím upozornila Martina Oplatková v souvislosti s literárním serverem *Totem*, jehož tvůrci připravovali tištěné sborníky: „Snaha vydávat dílo tiskem jako by asociovala, že internetová publikace už po nějaké době tvůrcům nepostačuje a že se snaží z ní vyjít.

V tom vidíme další zajímavý rys internetových kulturních časopisů, který bychom mohli chápat jako snahu vrátit literaturu tam, kam po staletí patřila: do tištěné podoby. Tato snaha jako by byla své-

ho druhu krokem zpět: Internet nabízí mnohem větší možnosti (okamžité reakce, práci s příspěvky, jejich grafické ozvláštňování, možnost je dále měnit) a neomezené množství čtenářů, které může příspěvky vidět.

Výbor, který je vydaný v malém množství tiskem, v nenápadné grafické úpravě (diktované omezenými finančními možnostmi), a schovaný v několika málo knihkupectvích mezi řadou podobných titulů, nabízí na první pohled značně omezenější možnosti.

Přesto vidíme, že snaha vydat dílo tiskem je mezi literáty velmi silná, a to přes značné finanční náklady a vleklé potíže, které vydání sborníku provázejí. Představa, že literatura patří na papír, tedy přetrvává mezi tvůrci i na počátku 21. století...“²⁹

Oplatkovou k tomuto závěru vede zkoumání projektu, který nepatří do okruhu našeho zájmu, přesto s ním však můžeme rámcově souhlasit i na poli internetových časopisů. Potvrzuje ho i otázka, již Radim Kopáč položil Štefanu Švecovi: „Jak se vyrovnáváš s tím, že produkt vaší práce vlastně neexistuje, že jde jen o virtuální shluk znaků? Nedeprimuje tě trochu ta záplava obrazů, pod kterou se už ztratila skoro všechna skutečnost?“³⁰ (Dodejme však hned, že Švec odpověděl: „Nemyslím, že by virtuální text byl o cokoli méně skutečný než text na papíře. Text jsou znaky, a ty jsou jaksí už z podstaty zaklety do jisté neskutečnosti.“)³¹

Čtyři z šesti sledovaných časopisů se alespoň snaží o přesah do tištěné literatury.

Nejúspěšnější je v tomto směru bezesporu Ludvík Hess, který sestavil *Antologii Divokého vína 1964–2007*³², kam zahrnul přes dvě stě autorů z první i druhé etapy časopisu. Knihu vydalo nakladatelství Sloart ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky. „Chtěl bych, aby po mně něco zůstalo, a tištěná věc je pro mě cennější než ta internetová. Já nepřičítaně miluju tiskár-

nu a papír,“ vyznává se Hess, a mimoděk tak potvrzuje názor Martiny Oplatkové.

Dobrá adresa (resp. občanské sdružení Přátelé Dobré adresy) zatím vydala dvě knížky: básnickou dvojsbírku Veroniky Hörnerové *Žena Indie - Uvnitř*³³ a almanach mladých nezavedených autorů *Literaturistický průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*³⁵. Básnická edice bude pokračovat sbírkami Kateřiny Komorádové, Tomáše Toulou či Tomáše Koloce.

Tvůrci *Tramvaje načerno* plánovali vydávat svůj časopis i v tištěné podobě. „Snaha byla, měli jsme i přidělenou registraci (...), ale nikdy jsme tento krok nerealizovali,“ říká Zdeněk Fekar.

Boris Cvek z *Tématu* pomýšlí na vydání knížky: „V daleké budoucnosti něco podobného plánuji – zřejmě jakýsi výběr mých nejzajímavějších článků...“

A jak vypadá naopak vztah tištěných médií k internetovým projektům?

Nejdřív jsme oslovili redaktory třinácti tištěných kulturních časopisů zabývajících se současnou českou literaturou.³⁶ Zareagovalo sedm z nich – redaktori titulů *A2*, *Host*, *Plž*, *Světlik*, *Babylon*, *Revue Labyrint* a *Revue Prostor*. Pokud někteří z nich sledují internetové projekty³⁷ pravidelně – Libuše Bělunková z *A2* a Martin Valášek ze *Souvislostí* čtou *iLiteraturu*, Martin Stöhr z *Hostu* čte *Portál české literatury* –, je to především kvůli informacím. Libuše Bělunková říká: „Občas (...) z *iLiteratury* cituju aktuality, ověřuju si údaje o spisovatelích, hledám diskuze, vedou-li se jaké...“ Martin Stöhr uvádí: „(Portál české literatury) funguje jako křižovatka informací, které mne z mého specifického pohledu redaktora zajímají.“

Internetové časopisy, tak jak jsme je definovali v kap. 2.2, redaktory tištěných periodik nezajímají. Výmluvné je vyjádření Martina Stöhra: „Nečtu (...) klasiku na netu Dobrou adresu. Chtěl jsem napsat, že stahovat si pdf mi přijde nekomfortní, ale vlastně jsem si teď v okamžiku uvědomil

nějaký svůj předsudek, podezření, že Dobrou adresu asi dělají lidi, kteří by chtěli dělat ‚normální‘ časopis, ale jako by nezvládli dotáhnout ani jeho podobu na papíře ani udělat pořádné aktivní stránky.“ Tento výrok je namířený ke konkrétnímu titulu, protože ostatní internetové časopisy „aktivní stránky“ mají, domníváme se však, že mu lze rozumět i v širším kontextu, jako vyjádření názoru na ambivalenci postavení internetových literárních časopisů obecně.

Dále jsme oslovili redakce sedmnácti nakladatelství vydávajících současnou českou beletrii³⁸. Ozvalo se jich opět sedm – Argo, Baronet, Labyrint, Host, Listen, Protis a Dauphin. V některých redakcích se čte iLiteratura (Argo, Dauphin) a *Portál české literatury* (Protis), a to z důvodů vysvětlených v odstavci o tištěných časopisech.

Zájem o internetová periodika je mezi nakladateli větší, ovšem nebývá nijak soustavný; a jejich vliv na svoji práci vesměs označují nakladatelští redaktori za okrajový. Roman Polák z *Protisu* čte vedle *Portálu české literatury* a serveru *Písmák Dobrou adresu*: „Že bychom přímo vybírali neznámé autory, to ne. Ale určitě to působí podvědomě, tedy že mi utkví v paměti jméno, které mi pak, když dostanu do ruky rukopis, připadá povědomé. (...) Často také hledám recenze na naše knihy.“ Joachim Dvořák z *Labyrintu* se vyjadřuje lapidárně: „Internet je jedním z míst, kam je třeba se dívat, zda neskrývá nějaký literární poklad. Dosud jsme ale žádný takový nenašli.“ Boris Dočekal z nakladatelství *Listen* v zásadě souhlasí: „Objevil jsem (na internetu) jen jednu autorku, Veroniku Huřkovou, která svou povídku po několika konzultacích upravila a ta pak vyšla vloni na podzim v edici Česká povídka v souboru Leonardův kabinet.³⁹ Dál jsem na jednom serveru našel povídku Martina Šmause, o němž jsem věděl a něco pro nás už napsal, ale tuto povídku jsem neznal. Vydáme ji letos v souboru povídek ze školního prostředí.⁴⁰ Na množství odsurfovaných hodin nic moc. Obecně pro internetové literární časopisy podle mého názoru platí, že je vydávají především grafomani...“ Upřesníme jen, že Dočekal pod pojem „časopisy“ řadí i literární servery. Martin Stöhr z *Hostu*, tentokrát coby nakladatelský redaktor, říká: „Autory (hledáme na internetu) spíš výjimečně, snad proto, že oni sami, až povyroste, pochopí, že internetové servery pro ně představují příliš ‚měkký kontext‘, a tak jdou poměřit síly v prostoru té normální, řekněme tištěné literatury. Tak se stejně najdeme a nebojím se zatím, že by nám na netu vyrůstala nějaká konkurence.“

5. Závěr

V úvodu této práce jsme si jako první položili otázku, nakolik české internetové literární časopisy využívají možností nového média. Webové tituly „jsou vývojově spjaty s předlohami dostupnými v tra-

diční mediální nabídce“ (jak napsali Jan Jiráček a Barbara Köpplová v textu citovaném na začátku kap. 2.0)⁴¹ a z naší práce vyplývá, že jsou zároveň velice konzervativní – velmi se podobají, ať už záměrně, nebo nevědomky, svým tištěným předobrazům.

Taková věc nemusí být nutně negativní. V oddílu věnovaném interaktivitě jsme ukázali, že zavedením diskusních fór nevzniká ani „pružnější zkvalitňování služeb vydavatele“ ani větší možnost „(sebe)vzdělávání“ (řečeno s Petrou Jedličkovou)⁴². Zjevně tedy není nutné přijímat všechny možnosti sítě sítí jen proto, že se nabízejí.

Naopak například multimedialita v sobě podle nás nese velký potenciál a jeho nevyužívání považujeme za dluh webových literárních periodik vůči novému médiu, a především samozřejmě vůči svým čtenářům.

Dále jsme se na začátku této práce ptali po významu internetových literárních časopisů v kontextu současné literatury. Michal Jareš před sedmi lety napsal: „Internetové časopisy (...) se zcela jistě nevyhnou grafomanství, plagiátorství a hyperadorování sebe sama. Jenže pokud půjdeme (...) do důsledků, musíme přiznat, že veškerá literatura se vždy potýkala s těmito problémy, a pokud by nebylo grafomanů, nemohlo by být ani ‚vysokých‘ autorů...“⁴³

Jarešova slova mají obecnější platnost, ovšem zaměřili jsme se pouze na jím nastíněnou dichotomii *grafomani* – „vysocí“ autoři, zjistíme, že jeho tvrzení dnes není aktuální (bylo-li kdy) – i „vysocí“ autoři totiž na stránkách internetových časopisů běžně publikují. Při sbírání materiálu pro kapitolu 3.0 jsme narazili na několik desítek spisovatelů, kteří svými knižními publikacemi utvářejí podobu současného českého písemnictví: Jiří Dynka, Pavla Šuranská, Patrik Linhart, Jiří Kratochvíl, Alexandra Berková, Věra Chase, Marian Palla, Kateřina Rudčenkova, Emil Hakl, Pavel Řezníček, Milan Ohnisko, Ivan Wernisch, Pavel Brycz, Ludvík Středa*, Marcela Pátková, Jiří Rulř*, Svatava Antořová,

Ivan Jirous, Vít Kremlička, Marie Šťastná, Jiří Žáček, Bogdan Trojak, Egon Bondy*⁴⁴, Ludvík Kundera, Martin Stöhr, Radek Malý, Jaroslav Rudiš, Roman Szpuk, Jáchym Topol, Jan Jandourek, Martin C. Putna (tito tři autoři ovšem coby publicisté), Jaromír Typlt, Petr Hruška, Sylva Fischerová... O mladých autorech, kteří ještě nejsou „vysocí“, zcela jistě však nepatří ani mezi grafomany, zde mluvit nebudeme, protože (slovy Vladimíra Novotného) „vyvolávání jmen tu vypadá ja-

ko sázka na klusáky, kteří uhánějí k cíli teď ještě vzdáleni kdesi za obzorem“.⁴⁵

Už tento výčet však svědčí o tom, že internetové časopisy tvoří integrální a dnes již nedílnou součást celkového literárního kontextu. Zároveň ale skutečnost, že coby míru významnosti používáme jména známá z knih, vypovídá o tom, že přemýšlíme stejně jako nakladatelé a redaktoři tištěných časopisů (viz kap. 4.3), a pravděpodobně i jako sami tvůrci internetových titu-

lů – tedy že za „normální“ (řečeno s Martinem Stöhrem) a normotvornou považujeme tištěnou kulturu.

Domníváme se, že internetové literární časopisy stojí neurčitě rozkročeny mezi tradičním a novým médiem. Otázku, jestli se jim podaří najít svůj vlastní svébytný prostor, necháváme otevřenou do budoucnosti...

(konec)

Štěpán Kučera

Poznámky:

¹ JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

² vymezení konkrétním datem považujeme za nutné vzhledem k proměnlivosti a nestálosti internetových projektů – například Tramvaj načerno ukončila činnost 17. 1. 2007; poslední číslo Divokého vína mělo podle původních plánů Ludvíka Hesse vyjít 19. 2. 2007, ovšem „samozvaný šéfredaktor“ se rozhodl ve vydávání časopisu ještě nějakou dobu pokračovat; a v případě Aluze je její přechod na internet prozatím jen proklamací

³ JAREŠ Michal. All you need is retro (plus Internet) : retrospektivně analytické večery Tvaru. Tvar. Roč. 11, č. 5, s. 12. ISSN 0862-657X

⁴ JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

⁵ <http://www.toplist.cz/stat/62403>

⁶ <http://www.toplist.cz/stat/94533>

⁷ pojem „čtenost“ nemáme na mysli počet jednotlivých návštěv domény, ale počet různých přihlašovacíh IP adres – více viz <http://www.toplist.cz/metodika.html>

⁸ KOPÁČ, Radim. Je dobře, že internet ještě nikdo nedokázal ani trochu zkrotit : Rozhovor se Štefanem Švecem. Portál české literatury [online]. 23. 2. 2007 [cit. 2007-04-07] Dostupný z WWW: http://www.czlit.cz/main.php?pageid=4&news_id=800

⁹ <http://www.toplist.cz/stat/77446>

¹⁰ KOPÁČ, Radim. Je dobře, že internet ještě nikdo nedokázal ani trochu zkrotit : Rozhovor se Štefanem Švecem. Portál české literatury [online]. 23. 2. 2007 [cit. 2007-04-07] Dostupný z WWW: http://www.czlit.cz/main.php?pageid=4&news_id=800

¹¹ JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

¹² tamtéž

¹³ http://www.aluze.cz/rubriky/cd_prilohy.php

¹⁴ http://zebrzy.cz/cmelakasvet.cz/?page_id=4

¹⁵ JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

¹⁶ tamtéž

¹⁷ tamtéž

¹⁸ tamtéž

¹⁹ tamtéž

²⁰ tamtéž

²¹ <http://www.webarchiv.cz/>

²² <http://www.ucl.cas.cz/>

²³ <http://ucnk.ff.cuni.cz/>

²⁴ Ludvík Hess ovšem říká, že Divoké víno do WebArchivu nechá zanést v nejbližší době

²⁵ JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

²⁶ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_nu mber1=398/2006&PC_8411_l=398/2006&PC_8411_ps=10#10821

²⁷ JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

²⁸ tamtéž

²⁹ OPLATKOVÁ, Martina. Internetový kulturní časopis Totem a komunita kolem něj. Praha : Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2004. 67 s. Vedoucí diplomové práce: Tomáš Mrkvička

³⁰ KOPÁČ, Radim. Je dobře, že internet ještě nikdo nedokázal ani trochu zkrotit : Rozhovor se Štefanem Švecem. Portál české literatury [online]. 23. 2. 2007 [cit. 2007-04-07] Dostupný z WWW: http://www.czlit.cz/main.php?pageid=4&news_id=800

³¹ tamtéž

³² HESS, Ludvík (red.). Divoké víno 1964–2007 : antologie. Vyd 1. Praha : Slovart : Národní knihovna České republiky, 2007. 495 s. ISBN 978-80-7209-897-2

(Slovart : váz.), 978-80-7050-000-2 (Národní knihovna ČR : váz.)

³³ KÚČERA, Štěpán. Krmení krav mi nevadilo : Rozhovor s Ludvíkem Hessem. Salon, literární příloha Práva. Roč. 17, č. 27, s. 4. ISSN 1211-2119

³⁴ HÖRNEROVÁ, Veronika. Žena Indie – Uvnitř. Vyd. 1. Praha : Dobrá adresa, 2005. 80 s. ISBN 80-239-4664-1

³⁵ KÚČERA, Štěpán (red.). Literaturistický průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku. Vyd. 1. Praha : Dobrá adresa, 2006. 76 s. ISBN 80-239-4664-2

³⁶ vycházeli jsme ze seznamu a anotací jednotlivých titulů na Portálu české literatury: <http://www.czlit.cz/main.php?pageid=26>

³⁷ slovo „projekty“ volíme radši než „časopisy“, protože, jak jsme uvedli v úvodu této práce, neexistuje obecně uznávaná definice internetového literárního časopisu – což dokreslují i odpovědi oslovených redaktorů

³⁸ v tomto případě jsme vycházeli z jejich seznamu v Almanachu Labyrint: <http://www.almanachlabyrint.cz/>

³⁹ kol. aut. Leonardův kabinet. Vyd. 1. Jihlava : Listen, 2006. 134 s. ISBN 80-86526-23-2

⁴⁰ kol. aut. Co z tebe bude. Vyd. 1. Jihlava : Listen, 2007. 160 s. ISBN 978-80-86526-25-6

⁴¹ JIRÁK, Jan, KÖPPOVÁ, Barbara. Média a společnost. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7

⁴² JEDLIČKOVÁ, Petra. Elektronické publikování. Ikaros [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 2007-04-07]. Dostupný na WWW: <http://www.ikaros.cz/node/314>

⁴³ JAREŠ Michal. All you need is retro (plus Internet) : retrospektivně analytické večery Tvaru. Tvar. Roč. 11, č. 5, s. 12. ISSN 0862-657X

⁴⁴ u autorů označených * musíme bohužel mluvit v minulém čase. Ludvík Středa zemřel v roce 2006, Egon Bondy a Jiří Rul'f v roce 2007

⁴⁵ HANUŠKA, Petr; NOVOTNÝ, Vladimír. Česká literatura ve zkratce 4 : Období od poloviny 40. let do současnosti. Praha : Brána : Knižní klub, 2001. 215 s. ISBN 80-242-0587-4 (Euromedia Group – Knižní klub : váz.), 80-7243-115-3 (Brána : váz.)

(*1984) Narodil se v době, kdy budování socialismu šlo k nezdárnému konci. Od útlého dětství byl poměrně nešikovný v práci s výtvarnými potřebami, a tak se jeho umělecké ambice zprvu vybily při čtení do meruny na jednom z pražských sídlišť. Nicméně sportovní budoucnost následně vyměnil za vzdělání. Prošel základním i středním ústavem

lístek první z radosti

že jsem tě poznal
vratkou lstí
bylo to krátké rozpálené
a opatrné radování
jako se vrací voda z tání
do proudu

z krabičky sirek se láme světlo
a pak se střídě kladou k sobě
zapálená zákoutí a záhyby těla

Miloš Říha

**Duší i tělem miluji
aneb pár lístků pro Eurydiku**

„píši ti, Eurydiko, pár lístků“

a v současné době požívá kromě piva i akademickou atmosféru Karlovy univerzity v oborech sociologie a demografie. Sám o sobě říká: „Bůh mne neobdařil citem pro štětce a dal mi jen pár slov k běžnému užívání, snažím se tedy malovat slovy.“ Krom toho, že občas mluví nespisovně, je katolík, což se podepisuje na něm i jeho tvorbě. Na internet píše pod pseudonymem Augustin_Šípek.

lístek druhý na dálku

jsou dvě místa v jinak prázdném vyprávění:

- když jsem odešel já
- a potom ty

řinčí násilné zpovědi současníků
jak se ptají na spěch a spílání
a proplétání
a štvání
a ta dvě místa jsou si vzdálená
v jinak prázdném vyprávění
možná se zdá že není spěch
že prázdnota není vzdálenost
a přeci je a přeci bolí

lístek čtvrtý: ohlédl jsem se, prosím odpusť

„říkali že už tě neuvídím“ Eurydiko
tak jsem zpíval pod oknem každého domu
a hledal konec podsvětí

zapomněl jsem jak vypadáš
a zapomenout je jako zabít
jsem tedy vrah

přeci jsem tě vzal za ruku a vedl k řece
kde je lehké si vzpomenout a zaplatit
za zpáteční cestu

nesměl jsem se ohlédnout a mluvit s tebou
a vzpomínat jaké to bylo dřív
tehdy jsem prohrál boj o společnou duši

lístek třetí jako vzkaz do podsvětí, zpěv Hádrovi a Persefoně

•
nechci být blázen z přesvědčení
vraťte mi ji byla má
vraťte mi ji nad ní není
já jsem zbyl a přebývám

•
přebývá jen tolik co je pro mne
jsem prázdný jako okovy
jako zvíře které zchromle
a co je s ním se nedoví

a lístek poslední jako budoucí vzpomínka

ten list napíše až budu starý
a jist si budu
že bakchantky mé tělo roztrhaly
beze zbytku duše

Kvítky na tubetějce

Částečně vospělý soudruh
aneb
Kde se vzali všichni
ti novináři?

Už jsme tady jednou to téma zmínili, dneska mu ale koukneme pod košilku trochu pořádněji. Zkrátka se budeme ptát, kde se po válce vzali všichni ti novináři? Kolik jich jenom zemřelo za války a po ní! A další odliv nastal po únoru 1948. Někteří odešli do exilu, jiným bylo zakázáno psát. Noviny ale vycházely s téměř nesníženou intenzitou. Postupně přibývalo po válce nedostatkového novinového papíru, tisk sílil a musel někde brát další a další novináře. Nastoupila sice nová generace, generace mladých poválečných psavců, jako byli Pavel Kohout, Jiří Ruml, Ludvík Vaculík, Antonín Liehm a jiní. To ale byla, a namnoze dodnes je, klasa, nejvyšší kasta těch, kteří šplhali po stranické i novinářské linii, v jejich kariéře jedno podporovalo druhé.

Jenže to byla po čertech malá skupina na to, aby zvládla psát, obstarat rozhlas, nastupující televizi a hlavně všechny ty regionální a podnikové noviny. Ty ale bujely snad ze všech tiskovin nejvíc, a tak se museli najít další novináři.

A našli se za typickými zkratkovými slovy, která po sovětském vzoru tehdejší kádr milovaly - děldop a roldop. DĚLnický a ROLnický DOPisovatel. Lidé, kteří se živili prací na poli, ve fabrice, v dílně... a přitom ještě po večerech nebo nedělích psali články do novin. Snaživé, někdy snad až moc, neumělé, neohrabané, ale každopádně ideologicky patřičně loajální. Aby byly takové doopravdy, bylo potřeba dopisovatele z fabrik, hutí, dolů a polí patřičně proškolit. Univerzitní vzdělání ovšem pro tento tip novinářů vykazovalo hned několik překážek. Namnoze neměli na tento stupeň patřičnou předchozí průpravu a nemohli pět let studovat ani dálkově. Základní novinářské rutiny a postupy jim bylo třeba vštípit rychle a bez zbytečného intelektuálního rozvoje. Na počátku padesátých let se podobné nutnosti řešily politickými školeními a oborovými školami při fabrikách, družstvech, kancelářích nebo třeba redakcích...

Právě dopisovatele Rudého práva si měla vyškolit sama redakce. Byla to cesta logická a po pravdě řečeno velmi jistá. Sama redakce hlavního deníku komunistické

strany tak měla (pod dohledem ústředního výboru) rychlý přehled nad tím, kdo bude kam psát a o čem. Sama si hravě vyhlédla ty nejnadanější mezi děldopy. První škola pro dopisovatele se konala v roce 1950. Redaktor Koucký z Rudého práva 2. července 1950 psal tajemníkovi strany Evženu Spitzovi na ÚV KSČ a informoval ho o průběhu 1. běhu novinářské školy zřízené při Rudém právu. Začala na konci března a v červnu už byly novinářské rychlokvašky na světě:

Zpráva o 1. běhu novinářské školy redakce Rudého práva

Dne 27. března 1950 byla zahájena v redakci Rudého práva novinářská škola, jejímž úkolem bylo vyskoliti nejlepší dělnické dopisovatele Rudého práva a také některých jiných časopisů, aby mohli pracovali přímo v redakci jako redaktori.

Škola započala za účasti 17 soudruhů. Jeden z nich byl v průběhu školy povolán k redakční práci v Rudém právu. Dne 16. června ukončily přednášky a nyní pokračuje praktická práce po dobu jednoho měsíce v redakci. Po ukončení praktické práce bude škola definitivně ukončena.

Před ukončením přednášek provedeno bylo vyhodnocení školy a také jednotlivých žáků. Z tohoto hodnocení vplynuly některé poznatky pro příští běh.

Přerušme nyní zprávu o průběhu výuky a podívejme se alespoň na některé z těch, kteří v redakci Rudého práva právě získávali své první novinářské ostruhy:

Emil Kubák z Jindřichova Hradce se narodil v roce 1912, byl ženatý a měl tři děti, pracoval tehdy jako textilní dělník a v KSČ byl od roku 1945. Dokonce se nám zachoval také údaj o jeho platu v roce 1950 – před měnovou reformou 3 800 Kčs.

Do tříměsíční školy Rudého práva byl tento potomek dělnické rodiny doporučen těmito slovy:

Pracuje jako lampář a čistič vozů na stanici ČSD v Jindřichově Hradci. Za první republiky byl členem komsomola, FPT a Mladých průkopníků. Za okupace byl nasazen v Německu. V květnu 1945 vstoupil do KSČ, prošel různými funkcemi místního měřítka. Nyní je pokladníkem závodní organizace a předsedou závodní rady. Třídně uvědomělý, částečně vyspělý soudruh, prošel v květnu 1949 OPŠ. (14-denní) Za první republiky dopisoval do dětského časopisu Kohoutek, nyní píše do Rudého práva. Je jedním z nejúspěšnějších dopisovatelů a je u něho předpoklad, že po školení bude moci zastávat místo redaktora.

Vladimír Vacovský z Lokte, narozen v roce 1932, svobodný, učení, malíř porcelánu, v KSČ od roku 1947 s platem 1 200 Kčs.

Je třetím rokem v učení, v závodě Slavkovský porcelán v Lokti. Oba rodiče jsou členy KSČ. V závodní organizaci byl kulturně propagačním referentem. Je svědomitý, ukázněný, průbojný. Prošel s úspěchem týdenní krajskou školou dopisovatelů Jednoty a po jejím absolvování pracuje nyní v redakci Jednoty v Karlových Varech. V práci se dobře projevuje a má schopnosti dalšího růstu.

Miloslav Hnyk nebyl v době školení žádný junák, narodil se v roce 1908, žil v Mostě, byl svobodný a ve straně od roku 1945, plat tehdy úctyhodných 5 550 Kčs. U jeho jména strana mírně zaváhala, aspoň soudě podle tužkou psaných poznámek, ale nakonec s jeho dalším novinářským vzděláním vysloví souhlas.

Nyní pracuje jako vedoucí instruktor pro městské organizace na OV KSČ v Mostě. Uvádí, že byl členem KSČ již v r. 1928. Na začátku okupace byl kratší čas vězněn. Koncem okupace byl členem partyzánského oddílu. Zastával různé funkce místního měřítka, absolvoval 14denní okresní politickou školu. Je třídně

Nyní pracuje jako vedoucí instruktor pro městské organizace na OV KSČ v Mostě.

Uvádí, že byl členem KSČ již v r. 1928. Na začátku okupace byl kratší čas vězněn.

Koncem okupace byl členem partyzánského oddílu. Zastával různé funkce místního

měřítka, absolvoval 14denní okresní politickou školu. Je třídně uvědomělý,

schopný, průbojný. Od roku 1949 je

dopisovatelem

Průboje. Má postřeh a píše dobře.

Posudek závodní organizace mluví o tom, že byl za první republiky u agrární strany, soudruh Drábek v životopise uvádí, že se v roce 1937 dostal k elektrickým drahám s pomocí agrárnické odborové organizace. Má okresní a krajskou politickou školu ROH v Brně. Byl předsedou závodní organizace v roce 1947–48, rovněž předsedou v místní organizaci a okresním instruktorem.

uvědomělý, schopný, průbojný. Od roku 1949 je dopisovatelem Průboje. Má postřeh a píše dobře.

A ještě jeden příklad, tentokrát s poznámkou „ne“, tedy nedoporučen do školy. **Stanislav Drábek** z Brna, ročník 1908, ženatý, dvě děti, zámečnický, sirotek, jehož matka pracovala jako domácí dělnice. V KSČ od roku 1945 a s platem 4 100 Kčs.

Nyní pracuje u lodní dopravy jako výpravčí. Manželka je v KSČ od 1945. V roce 1927 až 1929 byl v FDTJ a v mládeži KSČ. Byl vedoucím skautského oddílu a členem okresního vedení. Vystoupil proto, že byl persekčován. Za okupace byl členem národního souručenství v rámci celého podniku. Posudek závodní organizace mluví o tom, že byl za první republiky u agrární strany, soudruh Drábek v životopise uvádí, že se v roce 1937 dostal k elektrickým drahám s pomocí agrárnické odborové organizace. Má okresní a krajskou politickou školu ROH v Brně. Byl předsedou závodní organizace v roce 1947–48, rovněž předsedou v místní organizaci a okresním instruktorem. V roce 1928 byl vězněn v Brně pro agitaci, za okupace byl ilegálně činný a byl vězněn od února do května 1945. Jeho stranická práce je posuzována jako iniciativní, má formát okresního funkcionáře. Dopisovatelská činnost je jeho zálibou.

Stanislav Drábek tehdy do školy Rudého práva nepostoupil, ale jiní dopisovatelé měli více štěstí. A Rudé právo z prvního běhu vyvodilo také patřičné ponaučení, jak postupovat příště lépe. Zpátky ke zprávě redaktora Koutského:

Je třeba připomenouti, že škola poskytla žákům teprve základy k další jejich práci. Žáci mají ještě poměrně značné nedostatky. Písemné práce, které před ukončením přednášek žáci školy odvedli, ukazují ještě na mnohé slabiny, zvláště pokud jde o novinářskou úroveň. Je třeba ovšem podotknout, že jsou to práce o teoretických tématech. Práce z praktického života jsou žákům bližší a lepší.

Myšlenka uspořádati tuto školu přímo v redakci byla správná. Pro příště je ovšem třeba vzít si ponaučení ze zkušenosti školy, a to zejména:

1. výběr žáků musí být ještě pečlivější a musí být proto delší dobu připravován. Před začátkem bude třeba ještě kromě písemných posudků provést rozhovor s každým, kdo má přijít do školy a podle výsledků tohoto rozhovoru teprve definitivně rozhodnout o jeho přijetí do školy.

2. při stanovení programu školy a rozvrhu látky je třeba pamatovati, že žáci nejsou zvyklí na soustavné studium. Je třeba jim předem vysvětlit, jak mají studovat. Z počátku nelze ukládati příliš veliké úkoly. Větší čas je třeba věnovati diskuzi, ze které mají žáci nejvíce.

3. na průběhu školy a její práci je třeba zainteresovati celou redakci.

4. je nutno zajistit větší počet žáků, aby dosáhl počtu 30–40

5. je nutno zabezpečit, aby škola byla internátní. Hotelové prostředí (žáci byli ubytováni v hotelu) není vhodné.

6. trvání školy prodloužit na čtyři měsíce

7. program školy by se měl více opřít o studium Dějin VKS(b)

8. za těchto předpokladů může příští škola přinést mnohem více než škola předchozí

2. běh školy začne 1. IX. s počtem 30–40 žáků, z toho dá redakce Rudého práva 20 žáků a tiskové oddělení ÚV 20 žáků.

Seznamů dopisovatelů Rudého práva z dělnických a rolnických profesí jsme prošli desítky. Žádné z těch stovek jmen se nestalo hvězdou československé žurnalistiky. Za tři měsíce prostě žádná škola neudělá z nikoho novináře, alespoň ne z někoho, kdo jím už na začátku sám není. Jen při sledování toho, jak se u nás na počátku 50. let letem světem tvořila novinářská profese, mírně děsí, že podobně se v té době doplňovaly také zástupy učitelů, právníků, spisovatelů a nedej bože i lékařských pracovníků.

Připravil
Martin Groman

Nemocniční diskoška

První listopadový den nebyl pro chrudimskou nemocnici jen tak nějakým prvním listopadovým dnem, jakých jsou během let tucty. Jejimi pokoji totiž zazněly první tóny nemocničního rádia Pohoda, které má podle vedení nemocnice zpříjemnit pacientům pobyt na lůžku. V plánu jsou dokonce písničky na přání a ke speciálním příležitostem typu Vánoce a Mikulášů budou moderátoři vymýšlet zvláštní akce. Zkrátka by neměli přijít ani senioři – jim bude určen vlastní „seniorský“ program. Manažerka projektu celou koncepci pojmenovala jako „legraci, která by tam [rozuměj v nemocnici] měla být.“

Tak nevím: V celém tom megazábavném projektu se mi nějak ztratil primární smysl nemocniční budovy jako místa, kde lidé pobývají z důvodu rekonvalescence – tedy proto, aby se v klidu na lůžku dali dohromady. A také mi není dost jasné, jak chtějí šéfové nemocnice v Chrudimi ošéfovat klasický střet zájmů, ke kterému zákonitě dochází, jakmile větší počet lidí s různými představami trávení volného (prázdného) času sdílí společný prostor. To když si paní Vonásková bude chtít číst Chvilku pro tebe a luštit křížovku, zatímco pan Benda bude žhavit drát na Lenku Filipovou, kterou mu nechal zahrát Pepík Karásků z interny. Nebo snad budou v chrudimské nemocnici rozdávat sluchátka jako ve „Žluťáscích“ na trase Praha-Brno?

Pod čarou: Klasik mediální teorie Neil Postman kdysi dávno napsal útlou knížечku, která si vydobyla čestné místo na seznamu povinné... ééé... doporučené četby studentů žurnalistiky. I když se titul *Ubatvit se k smrti* primárně týká problematiky zábavy v televizním zpravodajství, „jistá paralela [s písničkami na přání v chrudimské nemocnici] by tu bylááááá“. Paní projektová manažerka to řekla jasně: V nemocnici by

měla být zábava. A navíc: Je to prý první vlašťovka, další budou následovat ve všech (!) nemocnicích v republice. Teď jsem trochu zmatená, jestli mám husí kůži z radosti, nebo hrůzy. Ptal se vůbec někdo někoho, jestli to rádio na pokoji chce?

Na druhou stranu: Písničky na přání od dobrovolných moderátorů (kteří za to nedostanou ani pověstnou hubičku) v chrudimském nemocničním rádiu je ještě NIC proti německému televiznímu kanálu věnovanému pohřbům a smutečným záležitostem. Diváci se ale nemusí bát: Prý nejde o prodávání rakví, ale o informační kanál, který by měl přispět ke kultuře pohřebnictví. Takže díky bohu za písničky; pořad lepší Goťák než reportáže z pohřbů a ukázky nejhezčích hřbitovů.

Miss Slovní blud 2007

Říká se, že slova plynou a voda teče. Někteří slovíčka však jako by v řece všední reality uvízla a zasekla se mezi větvemi, kameny, plastickými lahvemi, rozmáčeným papírem a všelijakým jiným sajrajtem, který je občas v řekách i v životě k vidění. A taková slůvka pak mnohdy vzbudí pozornost médií a ve druhém kole pak i veřejnosti. Vzpomeňme třeba na pověstné Paroubkovo „Já myslím, že ne...“, když došlo na otázku, zda byl nevěrný své bývalé ženě Zuzaně.

Němečtí lingvisté v čele s profesorem Schlosserem se drobet posunuli o příčku výš, když se rozhodli zvolit „Slovní blud roku 2007“ – tedy takové slovo, které je buď naprostý nonsens, nebo si mezi obyvateli Německa vysloužilo bučivé pohrdání a vlnu nevole (Spiegel.de). Jasným favoritem je zatím slovní spojení „sporákové dávky“ (sociální dávky pro matky, které se rozhodnou zůstat s dětmi doma), dobrou šanci na úspěch v žebříčku má podle Schlossera také výraz „pornografie mumií“, „klimaticky

neutrální lety“ z oblasti letectví nebo „manažer chorých“ jako rá-
doby vědecké označení pro lékaře.

Pod čarou: Návrhy na slova, která se autorům (např. kolínskému
kardinálu nebo ministerskému předsedovi Saska-Anhaltska) příliš
– tedy spíš vůbec – nepovedla, posílá lingvistům německá veřej-
nost. Vida, vida, jak je možné ji zapojit do dění v kultuře a ve spo-
lečnosti; a ještě ke všemu celkem příjemným způsobem. Zpátky
k nám: Česká média se také snaží veřejnost zapojit, to zase jo – otáz-
ka ale zní JAK? Třeba oblíbenými anketami typu „Myslíte si, že Pa-
roubkovo manželství s Petrou Kováčovou vydrží déle než 5 let?“. Poněkud smutné, když se média nechají vozit na vlnách, místo aby
ona sama hladinu společenského rybníčku čeřila.

A surfování na vlnách jsou také neodolatelné výzvy O čem si
chcete číst v příštím čísle – *přip* –? nebo Jakou událost tohoto týdne
by měl – *přip* – komentovat? Protože to jsou právě tyto výzvy, které
vytvářejí pověstný ocásek, za kterým se psík marně a s o to větší ve-
rvou honí dokolečka, dokola. Inu o čem by si lidé asi chtěli přečíst
než o tom, co jim pod nos naservíroval život, rozuměj média. Tak-
že: Jaký „slovní blud“ by to asi vyhrál u nás?

Kterak coury zvýšiti čtenost mohou

Odříkaného bývá většinou největší kus. A zakázané jablko také nej-
víc chutná. O tom, jak dovede být takový kontra-efekt silný, mohou
mluvit íránské konzervativci. Právě oni totiž upozornili íránské mi-
nisterstvo kultury, že nejnovější kniha kolumbijského spisovatele
G. Garcíi Márqueze Na paměť mým smutným courám podporuje
prostituci. A co čert nechtěl: Jenom co ministerstvo kultury vydalo
zákaz tuto hanbatou knihu v zemi vydávat, zvedl se o ni v Íránu ne-
bývalý zájem (Heraldo.es).

A zatímco političtí papalášci z toho asi moc radost neměli, pro-
dejci si mnuli ruce: Tržní hodnota „Cour“ totiž během rekordně
krátké doby vystřelila nahoru. „Nevím, o čem ta kniha je. Ale když
ji vláda zakázala, začal jsem se o ni zajímat o to víc,“ přiznal jakýsi
Ahmad Abbasi a zcela bez řečí za knihu vysolil na černém trhu dvoj-
násobek její ceny.

Pod čarou: Pokud tedy kontra-efekt skutečně funguje takhle spo-
lehlivě, nedalo by se ho využít záměrně? Třeba kdyby se na některé
vybrané (rozuměj kvalitní) knižní poklady uvalila veřejná klatba, že
by se o ně strhla bitka? Fronty na banány už pomalu z paměti mi-
zí, takže by se oživily aspoň fronty na knihy. Obávám se ale, že
i když je u nás občas dost velký Kocourkov, na takovéhle sci-fi je

přece jenom ještě příliš brzy.

Poetické okénko...

...otevřené loni v prosinci způsobilo tak trochu průvan a změny
v těchto pravidelných koncových a poeticky laděných řádcích Me-
diálních (po)věstníků. Zcela příhodně tak lze ke konci roku citovat
klasika, jenžto se kdysi vyjádřil, že „každého dne se něco končí, ně-
co překrásného se končí“ a pak taky že „každého dne se něco počí-
ná, něco překrásného se počíná“. Na těch koncích je krásný právě
začátek toho, co přijde; osobně bych tedy hlasovala PRO nový rok,
nové vize, nové naděje, motoristům nové pneu a kulturně hladově-
jícím nové a mladé (a když nebude na skladě ani jedno z toho, tak
alespoň nadějně) tváře ve světě poezie.

Z parku

Den slábne, Jana si odvádí
poslední dětské krovky
Zamykáš bábovky z pískovišť

špuntíkem
ze sodovky

Prosinec

Křupkáme
podél starých domů
síla jak odhrnují závěje!

tryskáče kluků z jídelny
olivy očí malých Romů

Brzy ráno v zimě

Tmě vyschla fixa
v domě spí
(špinavá řeka dělí město)

vymývám fontánu Plaváčkovi
u sebe na hrudi

*JURÁČKOVÁ, Lenka. 32 let, Nový Jičín – vítězka letošní děčínské
Literární ceny Vladimíra Vokolka 2007 v kategorii 25–35 let*

Kateřina Komorádová

Masakr

Petr Štengl

* * *

v lese

* * *

běžný anděl

nad babiččinou postelí

sám

dvě děti

co na tom

nad propastí

stál

o společnost

převádí

za stolem

oknem ven

celé dny

šel se podívat

ptáci

zblízka

pozoroval

zvířátka

zpátky do domu

srovnat v hlavě

nasedl na kolo

a do hostince

ke stolu

dívali se

vyhodili

tedy domů

ke stolu

zamkl

kýbl se studenou vodou

dva kýbly studené vody

* * *

když domů

žena

pes

jako vždycky

víc pes

než žena

* * *

* * *

naposledy

v úzkých

vrátili se

mezi nohy

všichni

třes mlčky

celou noc lezli

do naha

ukazovali svá nejhorší

tintítko

léta

nohy i ruce

už nemít strach

mrazení

zkrocená léta

* * *

podle gusta

už mít jen svůj strach

otevívá

se rozhodne

a tříská

část těla

otevívá další

přes obličej

* * *

a

Už léta

má plný zuby

něco

křičí

něco

něco

rozbíjí

Tak rád bych

voda

to ostatní

zmoklá

domácí

vězení

* * *

Když vidím
první
chvěje se

hlavně
ale

nebohé

* * *

Ohromě
zažili
dost
prachy
rozdíl ode mě
dost

Mrkli
zapadli
pět minut

Ostudu
dáma

Zazvonil zvonec
poklopec

* * *

Ani telefonovat
zlý

Potom přestal
neviděli
zemřel

Se to stalo
zkrátka
potom

Stála
troska
více než

byla
ach

Kolo kolo

* * *

Nahá
jinam

Zrcadlo
odráží
vězní

Nedívat
oči

Dívat
jinam

Ale
zrcadlo

* * *

Tu se vzal
hned ruce
prsteny

Chápeš?
Vykuř!
Nedošáhnu

Mám mámu
mrtvá
jedno

Pusť muziku
dost prase
taky ucho

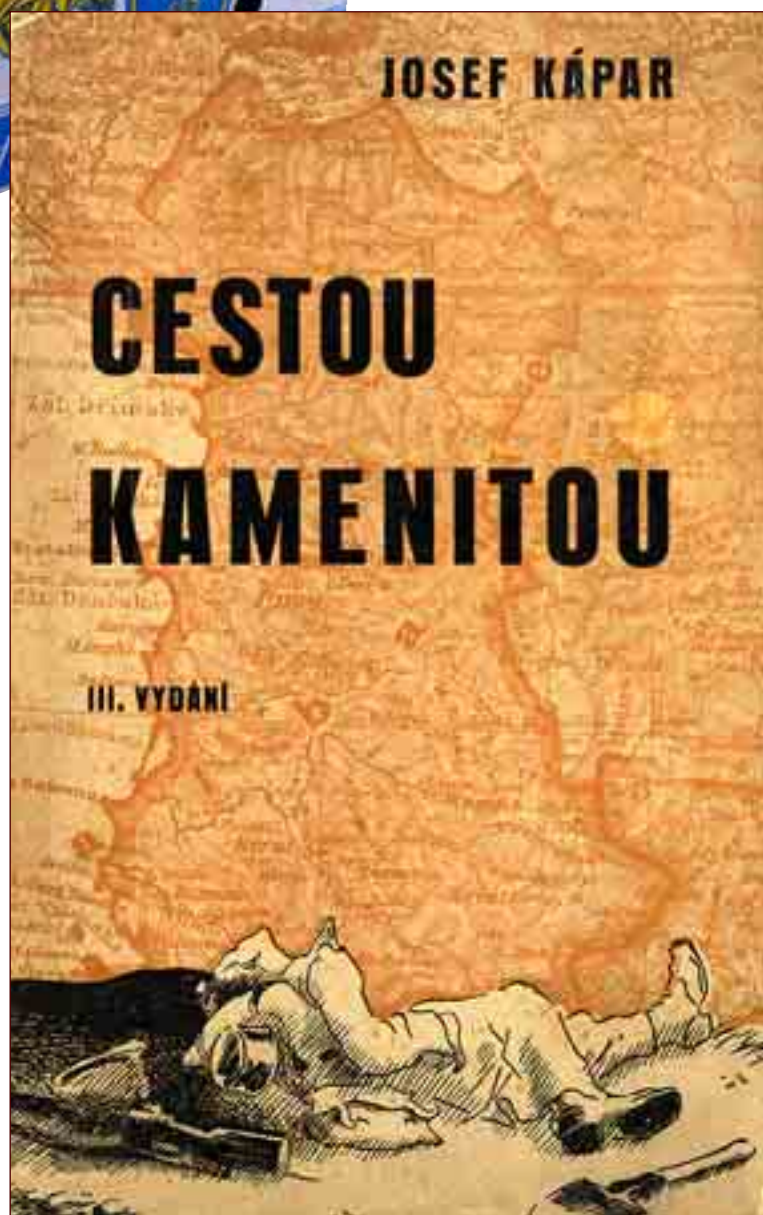
Mu hele
si sám
proč bysme

* * *

průběžně
příšerně krásné
bylo nizounko
jaktěživo
ne a ne
odlepit

dobrá
Petr Štengl

Z antikvariátních banánovek

O Josefu Káparovi se neví nic víc, než co o sobě prozradil ve svých deníkových záznamech, které knižně vyšly pod názvem Cestou kamenitou. Pocházel z vesnice poblíž Českých Budějovic. Na vojně sloužil ve Ferdinandských kasárnách v Karlíně a k propuštění do civilu mu zbýval necelý měsíc, když v srpnu 1914 vypukla světová válka. V bitvě na Ceru na samém

jejím začátku byl Kápar zajat. Spolu s ustupující srbskou armádou stíhanou bulharským vojskem prošel Balkánem až na jih do Albánie. Zde na konci roku 1915 byli zajatci předáni pod dočasnou italskou správou.

Josef Kápar: Cestou kamenitou

Od ledna do května 1916 pobývali na ostrově Asinara mezi Korsikou a Sardinii, odkud byli převezeni do Francie. V letech 1916–1918 byl Kápar v táboře Camp de Carpiagne poblíž Cassis, v Prémery a Perrecy. V únoru 1918 vstoupil v Nevers do právě vznikuvších legií.

Kápar nebyl spisovatelem, jeho deníkové záznamy nemají literární ambice. Byl pouhým řadovým vojínem a posléze zajatcem. Sukus knihy tvoří srbské zajetí. Záznamy z let 1914–1915 jsou nejpodrobnější a právě z nich přetiskujeme ukázkou. Opisoval jsem je ze třetího vydání, měl jsem ovšem v ruce i vydání první, které už notnou dobu čeká na svého kupce v antikvariátu v Růžové ulici. Zajímavé je, že Cestou kamenitou poprvé nevyšlo v Čechách, jak by se dalo předpokládat, nýbrž v USA. Stalo se tak záhy po skončení války, roku 1919, v Clevelandu nákladem Amerických dělnických listů. Pro úplnost: druhé vydání je z roku 1920 (nakl. Památník odboje Praha) a třetí z roku 1933 (nakl. Pokrok Praha).

Podle onoho prvního vydání to vypadá, že Kápar svoje záznamy ze sešitku, který měl s sebou na frontě, přepsal a uspořádal už v Prémery roku 1916. Další zápisy z Francie jsou občasně a povětšinou je tvoří zobecňující úvahy nebo reflexe na aktuální mezinárodní situaci.

V Bosně

6. srpna 1914 Za ranního šera vyjeli jsme z Bryčky na parníku. Nedaleko srbských hranic byli jsme vyloděni. Slunce počalo silně hřát a za našeho pochodu se změnilo v hrozné vedro. Byla to cesta – lidé padali jako mouchy, pít vodu nám bylo zakázáno, je prý otrávená. Konečně byl nařizen odpočinek v zahradě jedné selské usedlosti, jejíž majitel se před námi skryl jako před nepřítelem. Když jej našli, třásl se celý, bál se, že jej zabijí. Byl se nucen napít vody ze své studně, není-li otrávena, a prodat nám vola, jenž byl ihned zabit a připraven nám oběd. Však jsme již měli u setniny osm mrtvých na sluneční úžeh přes všecku lékařskou pomoc. Večer jsme procházeli Bělinou. Všude plno vojska. Na náměstí vztyčena šibenice. Právě kohos věšeli.

11. srpna Právě jsme obědvali, když byl dán alarm. Nastoupili jsme hned pochod k Driň. Brandýští dragouni pod vedením Felixe ze Švarzenberků stáli tu už v pohotovosti. Kanonáda byla prudká. Zasáhla strojní pušky a hned na to oheň pěchoty. 102. pluk byl v boji, kryje sapeury, budující most. Srbové se hájili dobře. Byli skryti v korunách stromů, metajíce bomby a oheň z kulometů do řad postupujícího 102. pluku. Do boje zasáhl i pluk 11., písecký. Srbové s večerem ustoupili. Na bojišti zůstalo 300 mrtvých a raněných. Zajat byl jeden Srb s ručními granáty, jež měl ve vaku, se zavazanýma očima, s rukama svázanýma na zad vedli ho čtyři vojáci s nasazenými bodáky. V okolí zatýkán každý, kdo se nemohl vykázat legitimací. Bez dlouhého soudu byli v Bělině věšeni a později střeleni – oprátek bylo málo.

Bitva na Ceru

17. srpna Alsinger a já byli jsme vysláni jako velitelé hlídek, abychom přinesli zprávy

o nepříteli, jak je silný, jak opevněn, aeroplánů bylo málo. Vyrázili jsme ze zákopů jeden za druhým. Kamarádi tvrdili stále »jdem na jistou smrt« a skutečně již na nejbližším návrší jsme byli v ohni. Museli jsme kupředu přes otevřený svah, kde vzali si nás na mušku dělostřelci. Tři z mých mužů ukrytí za stohem byli zabiti granátem. Zastavili jsme se ve vesnici. Ovoce, kterého bylo hojně na stromech, nám přišlo velmi vhod, též sýr a slanina, což zde zanechali Srbové patrně zde nocovavší. Vesnice byla opuštěna narychlo, v poště byly v zásuvkách peníze, v kovárně spousta zbraní. Přítel Alsinger byl raněn, záviděl jsem mu.

19. srpna Ustoupili jsme asi 2 km a ve 3 hodiny ráno jsme zaujali nové posice. Naše záloha byla umístěna tak nešťastně, že v hodině bylo nás o třetinu méně. Zákopy byly plny vody. Srbští dělostřelci v několikahodinovém boji umlčeli všecka naše děla. Viděli naše postavení jako na talíři. Náš prapor jako zadní voj měl zdržovat Srby. Rozkaz zněl jasně: »Do posledního muže.« Děla vůbec již nevystřelila. Vše prchalo. Byl jsem vyslán zjistit, jsou-li naše křídla chráněna – nebyla. Major byl raněn, kule zůstala mu v břiše. Měl jsem jej dopravit na obvaziště, as 300 kroků vzdálené. Skočil jsem do výmolu, raněného dali mně na ramena. Zabořil jsem se pod jeho tíhou do hustého bahna. Střelba z pušek se stále blížila. Po stránkách sem tam pobíhali zmatení vojáci. Kolem mne přehnal se zbytek našeho oddílu. Marně jsem volal »vytáhněte nás, vemte nás sebou, je zde major«. Neměli času. Srbové byli jim už v patách. Raněný chtěl vody, podal jsem mu kalné vody z bahna, jiné nebylo. Cítil, že zemře. Co se dělo v jeho duši, nevím, jen mně tiskl ruku, jsa rád, že jsem s ním. Neviděl jsem v něm důstojníka – viděl jsem v něm jen trpícího člověka... Trpěl... První voje srbské se přehnal kolem nás za pronikavého »urá«. Nás však nespátřily. Když přicházela záloha, rozhodl jsem se volati

o pomoc. »Pomoc?« vzkřikl jeden - »tumaš!« a vystřelil na mne se stráně. Kule mně projela mezi vlasy, ale nezranila. Srbové začali shromažďovat kořist na opuštěném bojišti. Vzali v bitvě na Ceru 17.000 zajatců a 70 děl, mimo jinou kořist. Došlo i na mne. Dva vojáci se přiblížili a vyzvali mě, abych zahodil bomby i pušku, naházeli roští na bahno a podali mně hůl. »Haj do gore,« řekli; co jsem se škrábal nahoru do stráně, obrali raněného o peníze a hodinky. Nahore se mně naskytl děsný pohled. Prostranství bylo poseto mrtvolami mých kamarádů, jež byly děsně zohavené. Ranění prosili o pomoc, mnozí byli však rozezlenými vojáky dobiti.

20. srpna Asi v 7 hodin ráno vedli kolem 30 Rakušanů - připojili mne k nim. Byli mezi nimi i známí. Naposled jsem vrhl pohled na opuštěné bojiště, na němž pobíhali vepří, ohlodávající nezakopané zčernalé mrtvoly a poletovaly vrány, hrabající usedlou krev lidí i koní.

V Přištině

4. září Já, přítel Matoušek a Samšuk stavíme váhu, zatímco ostatní pracují na silnici, k práci poháněni bitím. Někteří straní se práce, za to trpí pak celek. Jsou mezi námi Češi, Chorváti, Poláci, Rusíni, Maďaři, Rumuni, Němci. Navzájem se nenávidíme. Je mezi námi též více vzdělaných lidí, již musejí kopat a dělat lopatou jako jiní.

1. října Přišel nový transport 250 zajatců. Byl mezi nimi i feldpáter zeměbrany, který na Ceru nabádal vojáky ke statečnosti. Při rakouské porážce na Drině sta rakouských vojáků se utopila. Zoufale volal o pomoc, ale vojáci naň pokřikovali: »Pusť se boha, chyť se vrby.«

8. prosince Zajatec Chorvát si stěžoval srbskému majorovi na surové zacházení stran

stráže. Odpověď zněla: »Proč jste se nechal zajmout? Co sem lezete?«

27. ledna 1915 Zajatci zmírají ve stájích, kde leží na ztuhlých slámě. Dva tam leží již tři dny mezi nemocnými. Každý den někdo umře. Nemocní jsou vždy po pěti na dvou postelích. Lékař má na starost jednu nemocnici a mimo to musí přehlížet denně ještě alespoň 500 nemocných. Nejčastější nemoci jsou tyfus, dysenterie, horečka.

4. března Chléb absolutně není k pozření. Polévka se vaří jen když je dříví a fazole jsou nedovařeny. Je nedostatek všeho, i soli. Kdo má peníze, koupí však vše. V naší stáji spí 1200 zajatců všech rakouských národností. Z bídy jeden druhého bije a okrádá. Leží zde nemocní mezi zdravými, vlastně zdrav není nikdo. Denně vynášíme až 20 mrtvých z jedné stáje a takových je zde osm. Dvě jsou přeměněny na nemocnice. Nemocní na pokálených slamnicích, postele není vůbec. Kdo do nemocnic přijde, živ z nich nevyjde. Peklo hotové.

9. března Našel jsem tu přítele Alsingra, ale v jakém stavu. Byl prvně raněn při bitvě na Ceru, po druhé u Bělehradu, při tom byl zajat a nevyhojený přivezen do těchto hrozných stájí.

16. března Můj dobrý přítel zemřel. Teď čekám, přijde-li i na mne řada. Vedle chléva házejí na hromadu hnoje mrtvoly zajatců na hromadu. Do večera je vždy slušná... S mrtvých stahují boty a oděv a jsou o to pranice. Pak obyčejně přijede 6 až 8 vozů a několik zdravějších zajatců je nahází ztuhlé na vozy. A dělají to rádi; která mrtvola ještě co má, je jimi obrána. Jsou větší již úplně nahé. Prší-li a pak zas mrzne, je nutno mrtvoly od sebe odtrhat. Často se stane, že ruka nebo noha uletí od těla. (Když jsem tuto kapitolu přepisoval,

Dne 25. dubna 1918 si Kápar naposled zaznamenal: Doufáme pevně v naše vítězství a demokratický ráz naší armády uhájíme proti každému. Končím tímto své zápisky. Kdo bude je čísti, udělá si správnější úsudek o stavu našem v zajetí. Uvidí lépe na dráhu, která vedla do revoluční armády československé...

30. července Nemůže-li zajatec vykonat uloženou práci, je bit holí, až je samá podlitina. Vogel rozbil jednomu zajatci hlavu kamenem. Hází po nás kamením, což doprovází nadávkami, nejhoršího druhu, zloději, lumpe, vrahu, ve všech možných řečích, které zná. Jeden c. a k. rakouský oberleutnant bije zajatce holí na potkání, nejobyčejnější nadávkou je »ty pse« a facku nebo kopnutí vždycky přidá.

bylo mně nevolno, nechtěl jsem sám sobě věřit, že jsem na vše musel hledět vlastníma očima.)

1. července Denně jsou bouře. Těž dnes. Byl jsem schován v tunelu, když nablízko uhořelo. Seděl jsem na kolejnici, a to div se mně nestalo osudným. Elektrický proud projel jako střela mým tělem, takže delší dobu jsem byl úplně práce neschopen.

V Kněževaci

30. července Nemůže-li zajatec vykonat uloženou práci, je bit holí, až je samá podlitina. Vogel rozbil jednomu zajatci hlavu kamenem. Hází po nás kamením, což doprovází nadávkami, nejhoršího druhu, zloději, lumpe, vrahu, ve všech možných řečích, které zná. Jeden c. a k. rakouský oberleutnant bije zajatce holí na potkání, nejobyčejnější nadávkou je »ty pse« a facku nebo kopnutí vždycky přidá.

9. září Došly nové oddíly stráží. Patroly střeží stále okolí trati. Na kopcích umísťují kanony pro případ přepadení Bulhary.

10. září Dva opět chtěli utéci., jeden byl zastřelen a druhý ubit holemi.

11. září Dva zajatci zabiti. Každý den neštěstí.

12. září Dnes šest lidí zasypáno v tunelu.

13. září Pan doktor Gottlieb je mnohem horší, než srbští lékaři. Ti s námi zacházejí jako s nemocnými, ale Gottlieb nadává, vyhání a vyhrožuje bitím těm, kdož hledají pomoci. Nemocného druhý den zahrabou někde v stráni.

24. září Vykopali jsme si brloh jak jezevci, je nám tak přece trochu teplo a jsme chráněni před deštěm v noci. Ve dne musíme pracovat

za každého počasí. Musel bych každého dne psát, jak byl kdo ztloučen od Rončeviče; raději to pomíjím.

29. září Hrozná věc se děje s námi, kde zůstala humanita? Na dešti, na příkré skále mezi nebem a vodou pracují zajatci a trhají skály dynamitem. Nádzorník Rodževič chodí mezi námi s holí v ruce a nemine chvíle, aby někoho neudeřil.

14. října Pracujeme na železničním náspu. Prší nám do toho. Byl jsem poslán na Ragošku, kde hasíme vápno. Nasloucháme stálému hřmění děl. Proslýchá se, že Srbové odrazili Bulhary. Však střelba povídá něco jiného. Je slyšet salvy z pušek a kulometry. Z Kněževace se množí utečenci, po cestách je vidět vozy, dobytek, děti a ženy prchají do vnitra země.

22. října Dali nám snídani a chléb a pak »hajde« v dešti a blátě 46 km do Kuršumlie. Za nám táhnou srbští nováčkové (16 let) narychlo svolaní. Slyšet střelbu. Ubytovali nás v rozbitých kafanách. Spali jsme bídne. Původně jsme měli jít do Skoplji vlakem z Niše; praví se však, že Bulhaři přeřízli trať u Vranje. Jsme dirigováni do Prištiny a to je zas pochod 76 km.

2. listopadu Náš komandýr nám ukradl prádlo, které jsme si koupili na zimu za vlastní peníze. Těž vzal boty, opánky, kalhoty a pod. Jak bude s námi dál, budeme-li ustupovat Albánií, nevím.

V Albanii

12. listopadu Chytil jsem želvu a uvařil; velice jsem si pochutnal. Kolega přinesl játra z koně, který byl zastřelen. Byla to bohatá večeře, jen chleba jsme neměli.

17. listopadu Ráno jsme byli rozděleni a my museli dále do hor. V poledne jsme dorazili

na místo. Zde jsme začali stavět zemunice ve kterých máme přezimovat zimu. Všichni započaly opět svoje dílo, vždyť už jsme zase kolik neděl neprali vůbec prádlo. Srbští vojáci obírají zajatce o obuv a prádlo, které pak prodávají Albáncům za chléb. My pak se sebe stahujeme poslední, jen abychom měli co jíst.

19. listopadu Postavili jsme si díru v zemi pro pět osob. Já, Samšuk, Slanina, Tupý a Markvart. Máme hlad. Hoši přinesli koňské hnáty, ještě krvavé a dali jsme se do vaření. Srbové za velkého proklínání nám je vzali a zahodili. Hleděli jsme smutně do ohně. Teprve když nastala tma odvážili jsme se poházené hnáty sebrat, očistit a uvařit. Chutnalo nám bez soli a chleba. Jak padne kůň nebo mezek na neschůdné cestě, je naší stravou, strhne se o něj pranice. Stáváme se horší dravé zvěře.

24. listopadu Došli jsme na prošlapanou stezku ve sněhu a připojili se k houfům, jež právě táhly. Kdo dále nemohl, toho vysvobodila rána z pušky. »Šta kad nemože moram, da něga ubiju!« Viděl jsem však ještě horší případy. Namáhavě se vlekouce došli jsme k srbským vojákům. Jednomu vypadla puška z ruky, neměl ani tolik síly, aby ji zvedl. Prosil kolemdoucí kamarády, aby mu ji donesli do nejbližší vesnice. Ti však s něj strhli tlumok a utekli, sám zůstal se svou puškou ležet ve sněhu. Jiní se na něho vrhli, zuli mu boty, svlékli kabát, vzali torbu s potravinami. Hrozné utrpení vytiskovalo cit i rozum. Nic nepomáhal pláč a prosby nešťastného, nechali ho polonahého ve sněhu. A kolem táhla sta a sta jiných nebožáků, jen na něho vzhledli – byl odsouzen k smrti.

3. prosince V dále houkají kanony, známka to, že Bulhaři stále jsou nám v patách. Večer jsme přišli před Tiranu. Zde jsme byli utábořeni na mokřích lukách. Pálili jsme

trní pro zahřátí v noci. Město samo leží pod horami v malé rovince, vzdálené asi 46 kilometrů od moře. Je sídlem úřadů a Essada paši. Odtud vede silnice do Drače. Žádný zajatec do města nesměl, ani srbské vojsko ne. Všecky ulice byly uzavřeny Essadovými strážemi. Hladové tisíce byly postrachem celého města. Darmo jsme se pokoušeli vniknout do něj. Našel jsem zde své dávné známé: Hofhanzla, Fuchse i Kadlece. Umluvili jsme se, že zbytek cesty dokončíme společně. Chleba nebylo zde rovněž, ale kdo měl peníze, koupil dosti tabáku »oka«, asi 1150 gramů po 50 haléřích.

Od Drače do Valony

16. prosince Ustal vítr i déšť a jitřní hvězda zazářila k nám shůry. Zřetelně jsme rozeznávali velké lodi houpající se na dosud rozbouřených vlnách. Nastal den. My poznali, že jsme zachráněni. V moři plavalo několik mrtvol. Dva říšští Němci seděli na břehu vedle sebe, jako by se dosud chtěli chránit před deštěm. Byli mrtvi. U jednoho domku házeli se schodů hladovějícím chléb. Jaký pohled na tyto šílené hladem! Oči vypoulené, obličej ztrhané. Nemohl jsem už učinit kroku s místa, přítel mě musel podporovat. Konečně jsem se dostal k nástupišti. Přijelo šest lodic, odpočítávali nás do každé po čtyřiceti. Italové spínali ruce nad námi, plakali otrlí vojáci nad svým bezmocným nepřítelem, když viděli, jak uboze vypadáme. Nás vzala loď »America Geneva«, osobní loď italská.

Připravil
Michal Šanda

Hladové tisíce byly postrachem celého města. Darmo jsme se pokoušeli vniknout do něj. Našel jsem zde své dávné známé: Hofhanzla, Fuchse i Kadlece. Umluvili jsme se, že zbytek cesty dokončíme společně. Chleba nebylo zde rovněž, ale kdo měl peníze, koupil dosti tabáku »oka«, asi 1150 gramů po 50 haléřích.

Strž (velký recenzní prostředek)

SMS recenze

Kdo nestihl vystavu Emila Filly v Jizdarne Prazskeho hradu, at nelituje. Byl to kopista a plagiator a jeho Munchove, Braqueove, Piccasove, Ernstove a dokonce ani Daliove zdaleka nedosahuji kvalit originalu.

jt

6 hodin a 56 minut

Stejně jako u dříve ve světové knihovně Odeonu vydaného románu *Na jih od hranic, na západ od slunce* (1992, č. 2004) je název zatím poslední knihy předního současného japonského spisovatele Harukiho Murakamiho inspirován jazzovou písní. Tentokrát se jmenuje *Five Spot After Dark*. Jazz obecně prostupuje Murakamiho díly a nejinak je tomu i v novém románu. Kdykoliv v románu zazní hudba, autor neopomene upřesnit, o jakou skladbu se jedná a kdo je jejím interpretem. Převažuje jazz, následován vážnou hudbou, což nám dává jasný signál, že kniha pravděpodobně bude dost „staromilská“. To se vzápětí potvrdí nepatrnými poznámkami, z nichž stesk po starém světě bez mobilů a dalších technologických vymožeností přímo sálá. Korunu tomu dává dialog hlavní hrdinky s barmanem o výhodách klasických vinylů proti kompaktním diskům.

Další věcí, kterou čtenář zaznamená, je grafický doprovod textu a osoba vypravěče. Každá kapitola, ke konci i jednotlivé části v rámci jedné kapitoly, je uvozena hodinovým ciferníkem, který nás informuje o aktuálním čase. Vypravěč pak promlouvá v první osobě množného čísla („Před očima nám leží město. Pozorujeme ho z nebe...,

s. 5). Žánr textu by se tak dal nejlépe označit jako *literární scénář*.

Příběh, jak ho známe odjinud, tu ale prakticky absentuje. Namísto toho se stáváme samozvanými společníky devatenáctileté Japonky Mari, která z nějakého důvodu nehodlá jít večer domů, a tak tráví noc v tokijském baru. Jelikož je svět malý – a Tokio ještě menší –, setká se s o něco starším studentem Takahašim, s nímž se kdysi dávno měla tu čest seznámit. V tu chvíli začíná Murakamiho rozvášněné dávkování nevinně dramatických mikropříběhů. Jen pomalu a opatrně nás obeznamuje s okolnostmi jejich seznámení, v náznacích nám vyjevuje drobnosti z jejich předchozího života – a samozřejmě představuje další postavy a některé přivádí přímo do děje. Tak se stane, že se Mari přichomýtně k případu zbité mladé Číňanky, který se zdá být novým hybatelem – nikoli však děje, ale vzpomínek a úvah. Sama Číňanka nám z pomyslného plátna zmizí stejně rychle, jako se na něm objevila. Zůstává po ní ale stopa, která zúčastněným (samozřejmě hlavně autorovi) dává dobrou příležitost konfrontovat jejich dosavadní životaběh (Číňanka je stejně stará-mladá jako Mari), glosovat japonskou současnost, přítomnost čínské mafie, vedle níž „jsou japon-

Ve svém téměř kómatickém stavu je ovládána tajemnou silou, jejíž podstatu neznáme a autor sám o sobě nám ji neprozradí a nevysvětlí (ne nadarmo v loňském roce v Praze převzal Cenu Franze Kafky). Nedá se sice říct, že by se tyto dva příběhy prolínaly, jak hlásá záložka knihy, ale jisté spojitosti odhalit lze – a pro ty, kteří je neodhalí, je tu doslov.

SMS recenze

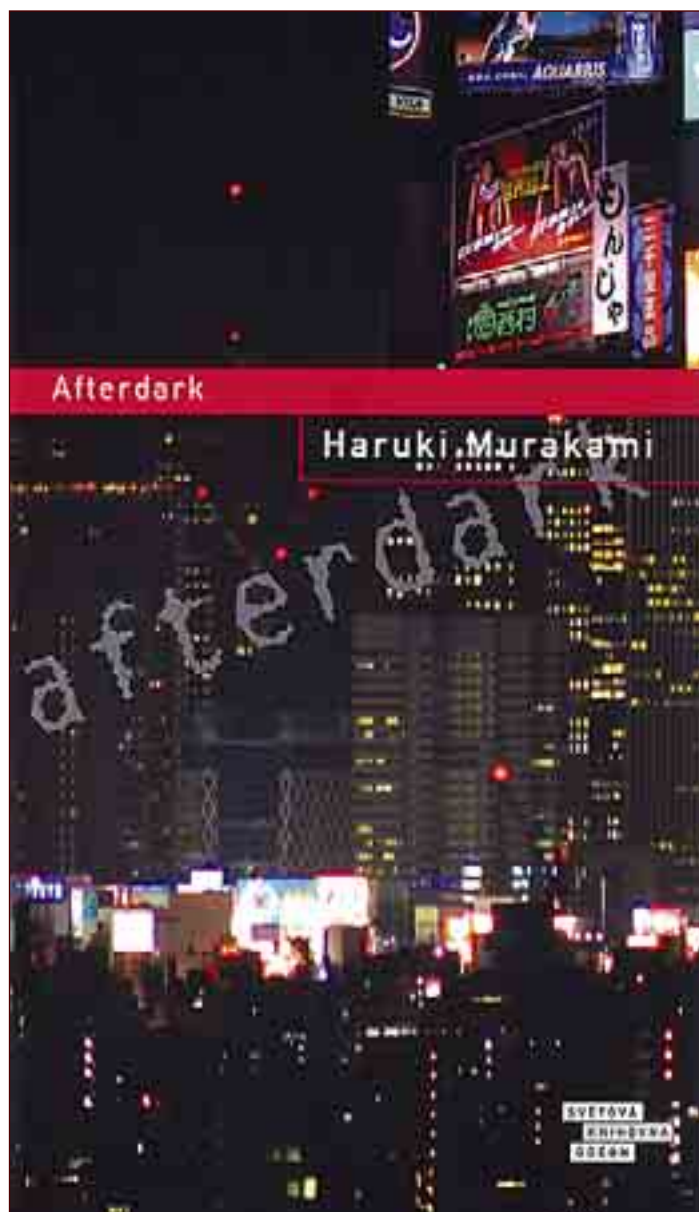
Film ONCE – Love story jak od Kar-wai Wonga. Nizky rozpočet nevadí, naopak. Minimalismus snimku slusi. Jen ty herecké výkony me nejak nepresvedcily.

pv

ský jakuzáci málem jen takoví milí strejdové“ (str. 35), rozvíjet svou osobnost a revidovat vlastní vidění světa.

V druhém plánu se odvíjí kafkovská imaginace, jejíž ústřední postavou je Marina starší sestra Eri, která celou dobu spí. Vezmeme-li v potaz, že základní dějová linka se odehrává v necelých sedmi hodinách, daných časovými údaji 11.56 PM a 6.52 AM (sic!), není na tom nic zvláštního, ale jak se časem dozvíme od Mari, sestra spí už dva měsíce. Ve svém téměř kómatickém stavu je ovládána tajemnou silou, jejíž podstatu neznáme a autor sám o sobě nám ji neprozradí a nevysvětlí (ne nadarmo v loňském roce v Praze převzal Cenu Franze Kafky). Nedá se sice říct, že by se tyto dva příběhy prolínaly, jak hlásá záložka knihy, ale jisté spojitosti odhalit lze – a pro ty, kteří je neodhalí, je tu doslov.

V každém případě nám vykrystalizuje několik vztahových os – dvě zcela rozdílné sestry, které jsou si přes devatenáctileté soužití naprosto cizí, Takahašiho vztah k oběma z nich, jeho rodinné zázemí, napadená Číňanka-útočník-mafie, do čehož se zamotá personál hotelového hotelu v čele s jeho ředitelkou, amazonkou Kaoru... (Dalo by se pokračovat, protože třeba jen Takahaši se namočí skoro do všeho.) To společné, co všichni mají, je motiv zločinu a trestu. Nejedná se ale a priori o kriminální činy. Jde spíš o sociální, mezilidské prohřešky, „rouhání se“ proti osudu, o krásu a vzdělání stavěné do protikladu, a když už jde o záležitosti trestního zákoníku, hlavní postavy nejsou jejich aktéry a dotýkají se jich jen letmo, ačkoli jejich dopady jsou poměrně zásadní. Čtenář se s Dostojevského otázkou musí popasovat sám, protože co Murakami ve své knize nedělá, je to, že by komukoli podsouval jakékoli rozehřešení; všechny otazníky nechává na svém místě, občas je doplní vykřičníkem, některé zjemní uvozovkami, jiné zpochybní závorkami. Možná právě ta nejistota

Strážník

prostředek

SMS recenze

Tom Stoppard: Rock'n'roll v Národním

Bezva text, výborní herci,
hlavně Dana Batulková,
ale děsná žvanírna. Žádný
pohyb, furt jenom rozvahy,
rozbory, ukecané až
hrůza. Samý text a žádná
hra. Odešel jsem v půli.

mg

způsobuje znepokojující vyznění celého díla. Afterdark je temný, skoro až strašidelný. Není to však názvem, i když by se za něj nemusel stydět ani hollywoodský klasik hororu. Noc – po setmění – tvoří jen kulisu, která příběh zvěrohodňuje. A s nocí souvisí i snovost, jež je všudypřítomná a v žádném případě se neomezuje jen na linii spící Eri.

Výtka tak směřuje jedině na českého vydavatele. Pomineme-li nedůslednou interpunkci a naopak téměř dokonalou ignoraci rozdílů tvarů *mně* a *mě*, chybí především poznámkový aparát, který by čtenáře obeznámil s významy japonských slov, jimiž se text hemží. U slova *lavhotel* si vystačí s elementární znalostí angličtiny a minimální jazykovou představivostí. Díky kontextu si jakžtakž domyslí, že *ryokan* je jakýsi bar. Ovšem například *hanpen* zůstává tajemstvím. Víme jen, že se kupuje v supermarketu a chutná toulavým kočkám. Což může být cokoli.

Pavel Voňka

Haruki Murakami: Afterdark. Euromedia Group, k. s. – Odeon, Praha 2007. Přeložil Tomáš Jurkovič

Čtenář se s Dostojevského otázkou musí popasovat sám, protože co Murakami ve své knize nedělá, je to, že by komukoli podsouval jakékoli rozhrěšení; všechny otazníky nechává na svém místě, občas je doplní vykřičníkem, některé zjemní uvozovkami, jiné zpochybní závorkami. Možná právě ta nejistota způsobuje znepokojující vyznění celého díla. Afterdark je temný, skoro až strašidelný. Není to však názvem, i když by se za něj nemusel stydět ani hollywoodský klasik hororu.

Proces

Nějak se mi nechce na konci roku psát v Dobré adrese o špatných adresách divadelních. Je jich až příliš. Především těch parazitujících na dobrých adresách a jménech svých předchůdců – stačí navštívit Divadlo Bez zábradlí, Fidlovačku, Jezerku atd. atd. a zjistíte, že genius loci už tu byl dávno zadupán několik sáhů pod zem.

Nestalo se to ale i po všech útrapách a hledání v případě Divadla Komédie, které na původní dobré adrese vybudovalo novou hodnotu. Někomu se může zdát zdejší dramaturgie příliš studená, příliš zaměřená na německojazyčnou oblast, ale nelze jí upřít promyšlenost. A režijní a herecké kvality jsou tu z velké části na špičce. Důkazem toho je představení Kafkova Procesu v režii a scénické výpravě Dušana D. Pařízka. Klaustrofobicky uzavřená scéna, natěsnaná na hranici prostoru hlediště nedává Josefovi K. možnost úniku. Zásahy do soukromí, do lidské intimity nelze odvrátit, vtažení do labyrintu absurdního procesu se nelze ubránit. Inscenátorům se podařilo převést na jevišti nejen Kafkovu příznačnou směs neústupné racionality a snovosti – civilní kostýmy, umírněný projev, stínohra, jíž se umocňují gesta postav, nebo jež naopak pokrývá jejich smysl –, ale i autorův zvláštní humor, jakousi němou grotesknost vyplývající z nepatřičnosti situace, nepatřičnosti věcí. V dalším vynikajícím výkonu Martina Fingera v titulní roli se tu obnažuje nesamozřejmost a křehkost lidské existence. Franz Kafka našel v tvůrčích Divadla Komédie dobrého adresáta.

Nikola Richtrová

Franz Kafka: Proces. Divadlo Komédie. Režie Dušan D. Pařízek. Premiéra 3. září 2007

Napětí mezi politikou a erotikou

Druhý díl DVD řady Filmové romány Karla Vachka, který vydává producent Radim Procházka, se vrací do režisérova mládí. V prvním přítomném titulu Moravská Hellas z roku 1963 se na pomyslné scéně objevují šišky lidových krojů, malířky ornamentů, estrádní umělci se slováckými vtipy, tanečníci či zpěváci lidových písní. Vachek se postprodukční montáží scén, mírnou manipulací, škodolibostí při výběru výpovědí a s pomocí karikujících průvodců-reportérů, bratří Saudků, snaží ukázat, že „dnešní folklor je – jaksí – anachronismem“, že vyšisoval doslova jako stříbro na starých fotografiích. Místy užívá dokonce záměrně vykontrastovaný obraz, aby tuto metaforu, která zazní hned v úvodu, podpořil i vizuálně. Podstatným přínosem ikonoklastického Vachkova přístupu ale je, že sice nekompromisně satiricky ukazuje to, co je pouhým neživým suvenýrem, zneužívaným anebo rovnou konstruovaným státní mocí, ale na druhou stranu nepomíjí ani to, co na Slovácku stále žije – horkokrevný, ale i sebeironický naturel a pasivní rezistenci svérázných lidových tvůrců, hlásících se k tradici svého místa, i jejich diváků, kteří se moc rádi a krásně zpíjí na lidové tancovačce.

Vachek ve své době netvořil ze vzduchu, byl souputníkem režisérů české nové vlny. Už v tomto jeho absolventském snímku FAMU, který vznikl pod režijním vedením slavného Elmara Klose, lze nalézt podobné znaky jako později ve filmech Chytilové, Schorma, Formana a dalších: především jakousi paradoxně ležérní divadelní stylizaci herců a cit pro komično každodenních i svátečních událostí.

Druhým filmem na DVD je delší Vachkův opus Spříznění volbou. V něm se režisér a jeho štáb na pár horkých předvolebních dnů stávají paparazzi špiček reformní politiky v obrozeném, osmašedesátnickém Československu. Vedle vážných debat zachycují i civilní chvíle politiků, jako byli Dubček, Černík, Svoboda nebo Smrkovský. Napětí mezi těmito dvěma póly, „politikou a erotikou“, pak tvoří vlastní poetický náboj filmu.

V bonusech DVD lze kromě českých, anglických a francouzských titulků, fotogalerií nebo informací o Vachkovi najít i jeho první dochovaný film, studentskou práci na FAMU o malíři Karlu Lhotákovi.

Jaroslav Balvín ml.

(DVD) Filmové romány Karla Vachka - Moravská Hellas (33 min.), Spříznění volbou (85 min.). Vydala Produkce Radim Procházka 2007. www.karelvachek.cz

SMS recenze

Nová Havlova hra Opouštění, kterou vydal Respekt, se čte dobře, je i vtipná, ale marná sláva – brilance, ponoru a na dřev jdoucí síly předprezidentských Havlových textů nedosahuje. Odhalující absurdita se změnila v tuctovou (a)moralitu.

šš

Deset básní

Deset vět

● Michalu Šandoví:

Narodil se 10. prosince 1965 v Praze u sv. Apolináře, kde se narodili a kde i skončili mnozí.

V raném dětství bydlel v Krakovské ulici č. p. 3, v bytě v němž o tři čtvrtstoletí dřív přišel na svět Johann Urzidil.

Základní školu v Kořenského ulici na Smíchově pře-trpěl.

To už bydlel na Arbesově náměstí č. p. 10 v domě se zdmi na půl cih-ly a latrinou ve dvoře.

V hovorech matron na pavlačích si tuze liboval.

Maturoval na Gymnáziu Jana Nerudy.

U článků v novinách a časopisech bývá za jeho jménem uváděno spisovatel.

Ve skutečnosti je cestovatelem.

Prostřednictvím knih procestoval Německo, Sýrii, Vatikán, Rakousko-Uhersko včetně Sedmíhradska, Sibiř, Utah a Missouri, přední In-dii, Belgické Kongo, argentinské Gran Chaco, Brazílii, souostroví Samoa, Grónsko, San Marino a další země.

Odbor bibliografie Národní knihovny mu připisuje autorství následujících publikací:

sto a (1994)

Ošklivé příběhy z krásných slov (1996)

Dvacet deka ovaru (1998)

Metro (1998 a 2005)

Blues 1890–1940 (2000)

Obecní radní Stoklasné Lhoty vydraživší za 37 Kč vycpaného jezev-ce pro potřeby školního kabinetu (2001)

Sudamerická romance (2003)

Španělské ptáčky (2006)

Kecanice (2006)

Býkárna spolu s M. Ohniskem a I. Wernischem (2006)

Proprděný kufr (2009)

Deset básní Michala Šandy:

...

Milan Ohnisko

Včera jsem umřel
dneska už zase
sedím v práci

Vždycky jsem tušil
že to tak bude

že umřu
a hovno se stane

ze sbírky *Milancovia, Petrov 2005*

Hřeb drží podkovu...

Anonym

Hřeb drží podkovu
a bez podkovy se neobejde kůň,
bez koně muž,
bez muže hrad,
bez hradu zem.

z výboru *Ivana Wernische Beránci vlci aneb Marcipán a pumprník,*
Československý spisovatel 1985

• • •

Ivan Martin Jirous

Na mírově jsem makal v kapli.
Když teďka po čtvrtý mě lapli,
šoupli mě dělat do kostela
a v klášteře je moje cela.
Ptám se Tě, pane, vážně zcela,
ač trochu s potlačeným smíchem:
Nechceš mě nakonec mít mnichem?

A tak vychutnám si zas
co je to ta vanitas

z knihy Magorovy labutí písně, Poezie mimo domov 1986

3

• • •

Ivan Diviš

NÚNĚZ DE BALBOA VYSTOUPAL NA VRŠEK,
vymínil si, že tam vystoupá sám –
Ještě dvě stě ještě sto ještě tři kroky
tušil dobře, uviděl pod sebou šíji
Atlantiku a Pacifiku
stál tam omámen hodnou chvíli,
než zavolal dolů na své druhy.
pak byl zakut do želez, přepraven do Španělska
a tam stát

19. II. 1995

ze sbírky Verše starého muže, Eminent 1998

4

Dopad**Josef Hiršal**

Hastroš z proutí
pozvolna se hrouťí.

Hrdina, srab zároveň.

Zazpívala kostní moučka.

Zaplakala kostní dřeň.

z knihy Básně třásně rohypno!, Klokočí a Knihovna Jana Drdy Příbram 1998

5

Vůně, květy, cesta, slunce**Václav Rozehnal**

Vůně antherin a rezed,
žluté květy pryskyřníku,
stinná cesta podle louky,
zlatisté odlesky slunce,
hřbitůvek zarostlý bezem,
vysílená obraznost; a
mysticismus Swedenborgův.

Koroptví je letos málo,
všude samí diletanti.

z knihy Z letošního konce světa, Triáda 2000

6

Jedním vrzem**Tomáš Řezníček**

Mám svoji garsoniéru
proč v ní žít

7

chodím se koukat
na rodiče jak spí
když přijdu z hospody
usínám
je mi líp

z knihy Neprávem zvaný kozodoj, Městská knihovna Děčín 2005

x x x

Miroslav Salava

8

Probleskuje mezi chvílí
Na louce silné býlí
Pableskuje pazdrát drátem
umírá to ve mně chvatem
umírá to: čas co pílí
žijí ti co nezabili

ze sbírky Rozervárny a lihotvary, Petrov 2002

Viktor Dyk

Smutná píseň vesnického šprýmaře
Kupředu jdeme, je-li vhodná chvíle,
vhodná-li chvíle, jdeme zase zpět.
Při kterémkoli tak nás vidím díle:
ne dobří, ne zlí. Něco uprostřed.
Vábeni věčně vším, co pro nás cizí,
jdem šumařiti v chladný pro nás svět.
Na půli cesty tato náhle mizí.
- Ne sví, ne cizí, něco uprostřed.
Zvedneme ruku. Potom zase klesne.
Dnes oheň v nás. A zítra zase led.
Hrozí se dnes, a zítra sotva hlesne.
- Ne živí, mrtví ne. Tak něco uprostřed.

z knihy Pohádky z naší vesnice (1910)

Do Kojetic je daleko

Milan Ohnisko, Michal Šanda, Ivan Wernisch

Do Kojetic je daleko
do Kostelce o kus dál
Támhle ob dva bloky
přebývá Vopaslík Karel
jenž píchá svou sestru
čuně
já ji píchám taky
je to kost

10

ze společné knihy Býkárna, Druhé město 2006

Doris

+

Michal Šanda

zatímco se mazlím s její patou
ona už zná pozpátku můj chorobopis
včetně jmen nočních démonů
ví jaká je značka mojí oblíbený tequily
a že jsem se v rohu u barpultu
pustil do křížku s jednorukým banditou
a že musel klopit
a dokonce ví i že to bylo na jokera
a tři zlatý zvonečky
a já vím jen že má úžasně malý chodidlo
a když propne nohu v kotníku
utvoří se na něm roleta vrásek
a že má ještě nádhernější figuru
a že mi prošacuje kapsy
a že ji nechám to udělat.

z připravované sbírky Remington pod kredencí

Šofarův

**Na konec
starého roku,
který byl
na začátku nový...**

Začnu něčím epochálním. Katalog *Popronu* (listopad-prosinec) přišel dřív než obvyčejně, protože začíná vánoční masírka a je třeba být při tom. Takže naposledy jeden z nabízených darů, tentokrát vánočních:

Kouřící Santa Claus

Tento Santa Claus vám příjemně provoní váš domov. Díky doutnajícím vonným františkům dostává figurka kouřící efekt. 30 františků ve 3 vůních - skořice, les a santalové dřevo. Výška: cca 18 cm, ručně malované. 602959 za 159 Kč

Samozřejmě že jsem to vybral kvůli kouřícímu efektu, což je samozřejmě jeden z nejefektivnějších samozřejmých efektů. A taky kvůli jednomu Santa Clausovi, který příjemně provoňuje náš domov, akorát že

Doufám, že jsem tak postavil
pomníček těm nešťastníkům, kteří
musejí vymýšlet anotace na ty hrůzy
hrůzovatý. Protože to jsou opravdoví
proletáři ducha. Ale to už všichni víte.

vývar

tenhle je o něco vyšší. A F(f)rantišků má ne-
počítaně. Anebo F(f)rantiků.

I kdyby mě měla firma dalšími katalogy
zasypat, tohle je naposledy, co jsem o tom
psal. Doufám, že jsem tak postavil pomní-
ček těm nešťastníkům, kteří musejí vymýš-
let anotace na ty hrůzy hrůzovatý. Protože
to jsou opravdoví proletáři ducha. Ale to už
všichni víte.

V těchto prostorách i prostorech (obé mož-
no) by za normální situace bylo nasázeno
a zalomeno osm až patnáct různých kváko-
tů a keců, které si vytahují z ponožek, když
se zamyslím a zastavím se ve světaběhu. Ale
protože se blíží Vánoce, tak všem čtenářům
Dobré adresy věnuji tento prostor divoký,
nerozoraný, nezaobilněný, nezasemeněný,
panenský, čistý a nepopsaný. Páč to tak vy-
padá do budoucna, že jen to nepopsané bu-
de krásné.

A na konec koledu, která je na téma sociál-
ní a nazval jsem ji **Na téma sociální**

*Chudí budou chudší
i bohatí budou chudší.
Hajej dadej!
Vysocí budou chudší
i malí budou chudší.
Hajej dadej!
Modří budou chudší
i žlutí budou chudší.
Hajej dadej!
Optimisté budou chudší
i pesimisté budou chudší.
Hajej dadej!
Staří budou chudší
i mladí budou chudší.
Hajej dadej!
Křiví budou chudší
i rovní budou chudší.
Hajej dadej!
Čistí budou chudší
i špinaví budou chudší.
Hajej dadej!
Rychlí budou chudší
i pomalí budou chudší.
Hajej dadej!
Hodní budou chudší
i zlí budou chudší.
Hajej dadej!
Chytří budou chudší
i hloupí budou chudší.*

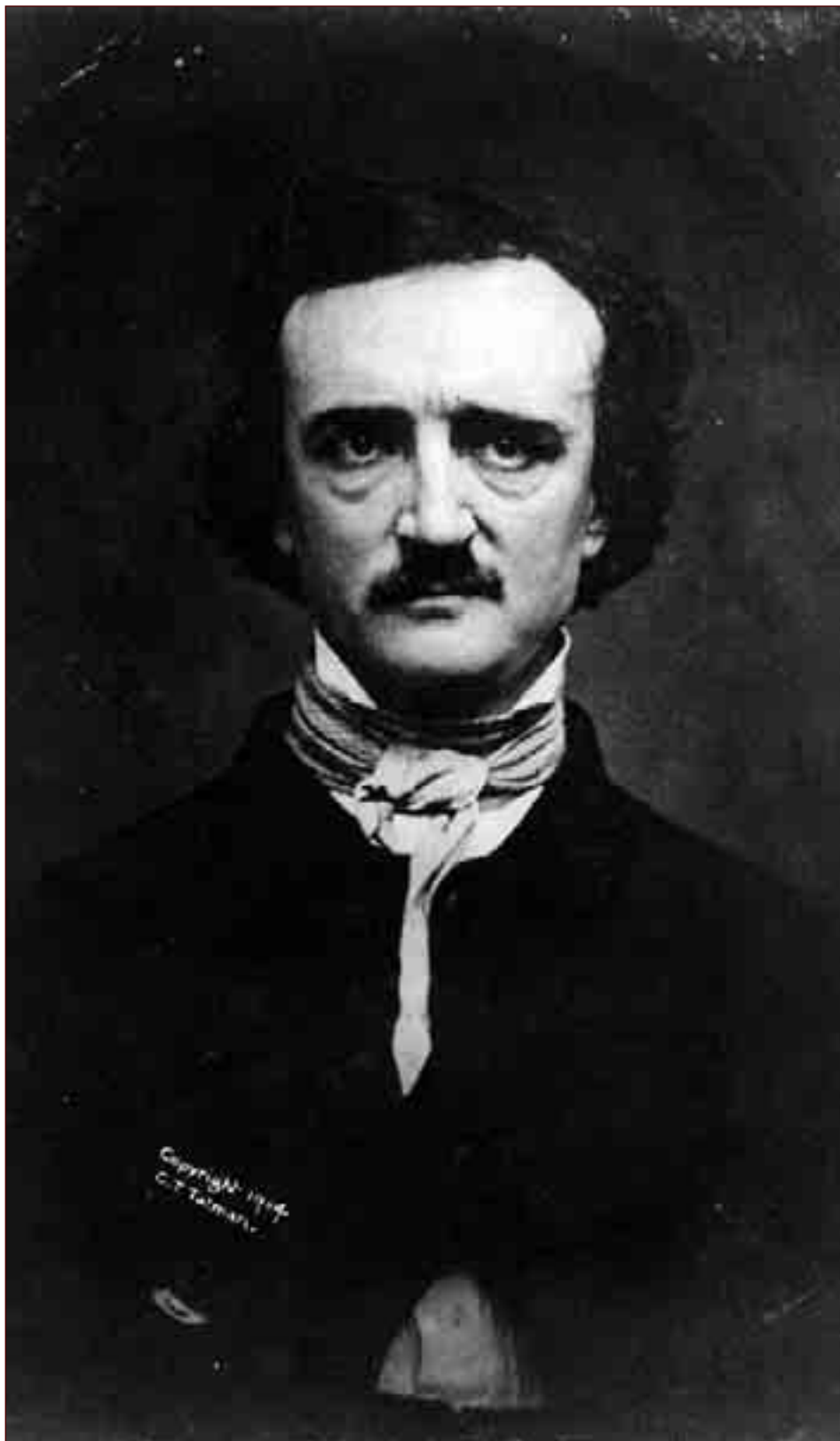
*I rudí budou chudí.
Hajej dadej!*

*Kdo zůstane bohatej?
Jenom ten kluk rohatej!*

*Hajej dadej, dokud jsi mladej!
Až budeš starej, tak ti to už tak zajímavý ne-
přijde.*

Test Ivo Fencla

Znáte Edgara Allana Poea?

1. Poe (1809–1849) zemřel

- a) Jako alkoholik v deliriu tremens
- b) Pravděpodobně na vzteklinu
- c) Byl předčasně pohřben

2. V básni Havran hovoří

- a) Papoušek
- b) Havran
- c) Krkavec

3. Vzor Sherlocka Holmesa Dupin nevystupuje v Poeově detektivce

- a) Vrah jsi ty!
- b) Vraždy v ulici Morgue
- c) Odcizený dopis

4. Čím měli podle šifry ve Zlatém brouku střílet hledači pokladu kapitána Kida?

- a) Vydloubnutým okem zazdřeného kocoura
- b) Pravým okem lebky orangutana umístěné v koruně baobabu
- c) Levým okem lidské umrlčí hlavy

5. Co lze mít za Poeův záměr?

- a) Nedokončení Deníku Julia Rodmana
- b) Nedokončení Příběhů Arthura Gordona Pyma
- c) Nedokončení Tajemství Edwina Drooda

6. Kdo napsal horší „Jámu a kyvadlo“ už před Poem?

- a) Ondřej Sekora kapitolou o mravkolvovi
- b) Jakub Arbes romanetem Duhový bod nad hlavou
- c) Václav Radomil Kramerius povídkou Železná košile

7. Adaptovat uměl Poea režisér

- a) Roger Corman (např. Maska Červené smrti)
- b) Wes Craven (např. Noční můra z Jilmové ulice)
- c) John Carpenter (např. film Věc)

8. Fiktivní Poeova reportáž Senzace s balónem líčila

- a) Výškový rekord, při kterém dosáhl „jistý Hans Pfaall“ Měsíce
- b) První Lindberghův přelet Atlantiku
- c) První přelet Atlantiku balónem

9. Ray Bradbury parafrázoval v Marťanské kronice (1950)

- a) Povídku Sud vína amontilladského
- b) Román Poslední dny Pompejí
- c) Povídku Zánik domu Usherů

10. Když jí bylo třináct, vzal si Poe sestřenku

- a) Virginii
- b) Lenoru
- c) Bereniku

Vyhodnocení:

Jeden až čtyři body: Nepopíráme, že jistě minimum v hlavě nosíte, ale vzhledem k Poeově významu byste se měli hanbit!

Pět až osm bodů: To už je lepší. Dílo Edgara Allana Poea vám něco říká. A máte smysl pro krásno.

Devět až deset bodů: Doporučujeme výlet do města Baltimore a jako Poeova přítelkyně vás jistě rád přijme i Ray Bradbury.

Správné odpovědi:

(10a)
1b), 2c), 3a), 4c), 5b), 6c), 7a), 8c), 9a) a c).

Canny

<http://canny.obnabroskev.cz>

Usínání live

Jedna ovce, dvě ovce, tři ovce. To byl zase den. Jarda je vůl, že si toho tolik nabere, pak si odjede a my to za něj musíme oddřít. Jako koně. Nebo ovce. Čtyři ovce, pět ovcí. Vypnul jsem přívod vody k pračce? Šest ovcí. Měl bych to jít pro jistotu zkontrolovat. Ale kašlu na to, ono se to pro jednu nepodělá. V nejhorším se ráno probudím na vodě. Ovšem to bych musel nejdřív usnout.

Kolik už bylo těch ovcí? Pět ovcí, šest ovcí? Zítra musím konečně koupit ten nový tostovač. Kolik může stát? Sedm ovcí, osm ovcí. Devět ovcí. No, tolik snad zas ne. Hlavně nezapomenout, nebo už budeme mít tenhle týden k večeri počtvrté to samé. Deset ovcí. A to člověku opravdu začne lézt krkem.

Deset ovcí? To je skoro jako v té písničce, co jsme zpívali na táboře. Deset zelených ovcí visí na stěně. A když jedna spadne, devět zůstane. A devět zelených ovcí visí na stěně. Zelené ovce? Asi nějaké bioovce, které ve svém volném čase fotosyntetizují. A když jedna spadne, osm zůstane. Špatně. Takhle by ovce od ovce posla a skončil bych zas na nule, kdežto já potřebuju, aby se mi množily. Deset zelených ovcí visí na stěně, a když jedna spadne, jedenáct zůstane. Fajn, matematické schopnosti už spí, teď ještě abych usnul já.

Asi to budu muset zkusit jinak. Chce se mi spát. Co se mi chce? Spát. Spát se mi co? Chce. Komu se chce spát? Mně. Ne, já neusnu a neusnu. Nic. Werichovi se aspoň zjevila Maruška, kdežto já se maximálně zjevím sám, protože mi zítra bude zase v kanceláři padat hlava a kolegyně se mi budou smát. Jako dvanáct ovcí.

Jak může usnout tak rychle? To vážně nechápu. A bez jediné ovce. Já jí kolikrát ještě něco vykládám, a ona klidně klapne uprostřed věty. Přitom to jsou leckdy zásadní věci, protože před spaním se člověku v té hlavě se-

mele ledacos. Třináct ovcí. Já chci taky spát. Běééé.

Co bude po smrti? Čtrnáct ovcí nebo patnáct ovcí. Asi nic, jako před narozením. Jenže to jsem čekal, až se narodím. Ale na co budu čekat pak? Šestnáct ovcí. A může nic trvat věčně? Brrrr. To je hrozná představa. Sedmáct ovcí.

Vlny. Moře. Západ slunce. Letošní dovolená se vydařila. V horách, na kole, sami, pot-

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

kávali jsme jen ovce. Osmnáct ovcí, devatenáct ovcí. Všechny měly barevně označené prdelky. Trochu zvláštní dávat jmenovku na zadek, to pak přeci nikdo nemůže vědět, co je zač. Na druhou stranu mít to takhle i lidi, bylo by to aspoň veselejší; s chutí bych někdy na dotěrného policistu nebo úředníka prostě jen vystrčil pozadí. Dvacet ovcí.

Třicet ovcí. Že by už stařecká nespavost? Hloupost. Louka. Mlha. Tunel. To snad ještě ne.

Znovu. Třicet ovcí. Jednatřicet ovcí. Jako malého kluka mě to rodiče učili s hvězdičkami. Dvaatřicet hvězdiček. Zase mlha. Z mlhy se vynořuje ovce s hvězdou na čele. A za ní král Miroslav vyváží na naší zahrádce kolečko s plevem. No jo, měl bych napřesrok sekat trávu častěji. Mít třiatřicet ovcí, mohl bych si místo sekání klidně zdřímnout. I když možná taky ne. Tuhle jsem jich napočítal sedm tisíc osm set padesát devět, a oka jsem nezamhouřil. Pak zakokrhal náš elektronický kohout, sedm tisíc osm set padesát devět ovcí na mě zlomyslně vyplázlo svých sedm tisíc osm set šedesát jazyků (jedna byla asi geneticky modifikovaná) a já šel chystat snídani.

Jeden kohout, dva kohouti, tři kohouti. Ten kohout u pračky jsem opravdu nezavřel a v bytě se najednou rozlilo moře. Král Miroslav si v indiánské kanoi vrazil hvězdu přímo do čela – prý aby mu vráska z čela zcela zmizela. „To nemáte ze sebe,“ ozvalo se suše z obýváku a v oranžové záři zapadajícího slunce, ostříhaného na ježka, do ložnice vplula na zelené ovce, která přežvykovala šunkový toust, předsedkyně mé maturitní komise. „Tak tohle,“ ukázala na zvlněnou hladinu, „si vypijete. I kdyby čert na čtyřiatřicáté ovce jezdil!“

Pomoc! Chci se probudit

Daniel Hradecký:

V cirkuse Calvaria

*(několik nevyhnutelných
přílišností při ohlédnutí vpřed)*

Markovi Novotnému

Všichni se odvrátí od toho,
kdo *nebude* zastřelen.
(Ivan Diviš, München)

Věřit v Boha a věřit *na* Boha,
to je to, v čem tě, Evropo,
tlačí tvá sedmimílová bota.

Přihodilo se tehdy, jednoho červnového dne toho roku,
kdy jsem ještě tak docela nevěděl, že již nejsem mlád.
Přihodilo se, že na pohodlný dohled mé soukromé hry
rozvinula se zvolna hra kolektivní.
Věc jevila a stala se skutečností zhruba takto:
Nejprve stručné reálie: Parková lavička, kterou jsem zavčas obsadil,
hodlaje zde psát, tj. učinit jakýkoli záznam o čemkoli
(stával jsem se zvolna opilým, což věc vysvětluje, ale neomlouvá),
přičemž jediným kritériem toho písemného svědectví
měla být nepřítomnost jediné z mých osobních bolestí;
no a má lavička sousedila, ba přímo spolubyla s asfaltovým obdélníkem
vodorovné plochy, jejíž určení jakožto *hřiště* pro míčové hry
jsem nejprve nevzal v úvahu, později vzal na vědomí a ještě později
ji uznal v její nezbytnosti. Je to jasné? Ach, ještě dnes mi působí
psí bolest neschopnost podat děj sousrozumitelně,
alespoň natolik, abych si z něj *sám* mohl vytěžit a později
z vytěžené suroviny získat polotovar důležité zkušenosti, no,
zdá se, že z nouze paběrkuji na vlastních výsypkách.
Takže ještě průzračněji, jasněji:
Zatímco jsem psal, na *své* hřiště se dostavili,
síť ukotvili, míč prubli a počali hru - nohejbalisté.
Povšiml jsem si, že sedím (hřaduji) na lavičce přímo rozhodčí;
a že ti lidé - čtyři muži nějakého toho mého věku - nejen že hrají
svou hru přímo pro mne, jediného diváka,
žádostiví mého estetického soudu a ocenění; ne, oni přehrávají jak ve snu
moji mně už vlastně dost nepříjemnou vzpomínku z dětství,
oni hrají o můj život, život, tak, jak v něm mohlo vzít za své skóre
v můj doživotní neprospěch, bože, dokud byl čas!
Leč běda - zatímco si právě *tento* poznatek pokouším
zanést do svého papíru - hráči ochabují, jsou nešťastní z toho,
že jediný pozorovatel a sudí jejich hry věnuje se nyní
výhradně *své hře* písma, špatné, falešné hře, neboť kde je v mé hře písma
míč-král, který se nesmí třikrát dotknout země, protože stane-li se tak,
slunce se zastaví na obloze a úrodu životadárnou pohltí
měsíční kámen?
A tak jedinou svou omluvu nalézám v tom, že umírám,
zatímco oni hrají o život, nemajíce o vysoké,
nejvyšší sázce své hry poněti...

Cizincem v Egyptské zemi,
ale bez myšlenky na exodus,
neboť doba myšlenkových pochodů již minula.
A přece cosi jako vděčnost osudu,
když se těsně před večerním klaněním
dostaví L. W., obřad pozdravu nahradí gestem,
pokládaje na stůl tři balíčky Woodbines
a svou důvěru v naše přátelství obnoví
dotazem na mé mínění v takovéto zadržité věci:
Proč pes nemůže bolesti předstírat?
Je na to příliš poctivý?

Můj pokoj je vyzbrojen čtyřmi židlemi,
jedním křeslem, ne, dvěma křesly
a vzdorolůžkem.
Scestná úvaha, jak tak přehlížím prostor:
Rozsádl bych zde ve svém pokoji, k hostině,
patrně bezvýsledně,
rozsádl bych zde *pohodlně* všechny své
HLAVNÍ mrtvé?

Jednoho dne stanuli oni lidé před nutností
přesadit jistý vzrostlý strom (Fraxinus excelsior) z místa,
k němuž za ta letoucí léta neodmyslitelně patřil,
do místa jiného, ne snad příliš vzdáleného, ale *jiného*,
plni dobré vůle a v dobré víře,

že nejen lidé, ale i stromy mohou začít nový život.
(Proč jednoduše nekáceli? Motivy lidí bývají nezbadatelné!

Na tomto místě uvedeme jednu z možností -
pro jednu obavu před legislativním postihem
vzala na sebe tvář lásky k živým přírodninám...)

Ti lidé tedy učinili, na čem se usnesli
a co nejsvižněji rozešli se od svého díla po svých...

Proč o tom referuji: Tu onen strom,
pohnut okolnostmi k prvnímu svému mentálnímu výkonu
svého druhu, zaševalil nepřítomným prostou úvahou:

*„Kdyby začít nový život bylo stejně snadné
jako otevřít nový sešit, přiložit k papíru pero a začít myslet*

*pomocí písmen. Je ale vůbec žádoucí a správné
nový život počínat? Není to hrubá zrada na všem,*

čím jsem kdy byl, čím jsem a měl bych dál být?

Neujíždím sám před sebou sobotním odpoledním vlakem

Prag-Dresden, jemuž se ne nadarmo přezdívalo Defraudantenzug?

Není situace nového života vlastně sebevraždou?“

A na tomto punktě opustíme sled dřevěných mentálních pochybností

našeho stromu Jasanu, neboť, bože odpusť,
ale tohle monstrum už opravdu nemůže být ničím,

co v přírodě označujeme za živé:

Strom, který začal nový život a začal ho tím,
že začal myslet!

„Co že to *vůbec* děláš po celý svůj život?“
„Žasnu nad mlčením v mozku zvířete.“

Tak na tohle zajdeš,

nebo se právě téhle práce sama smrt leká

víc než tvé hudby.

Moje blázince se vždycky nacházely poblíž porodnic.
Moje estetika vždycky předcházela moji etiku.

Stavěl jsem, zejména vězení, nikdy ale z kamene.

Důvěry jsem požíval výhradně od lidí krát lepších než byl jsem kdy já.

Jistý Katalánc razí o mně tento výměř:

„Ten člověk byl neuvěřitelně špinavý.

Černé žmolky, které máme *všichni* mezi prsty u nohou,
měl mezi prsty u rukou!“

Trvalé bydliště držel jsem si na tom tajném okraji,

kde žijí lidé, kteří jsou přesvědčeni například,

že česká vlajka je žlutá, dále geocentrici apod.

Ale věděl jsem vždycky, že hlavní nebezpečí číhá

v dosaženém cíli

a že naopak zvolit si pokračování ve vlastních dětech znamená

právě rozvinout umění minout terč a přece být

vynášen jako naděje naší lukostřelby.

Ousilování a zdaru.

Teprve iks-milióntá vlna vyplaví jantar.

Ale nebýt všech těch milionů vln jalových,

nebylo by jediného jantaru.

Studené jsou baltské pláže,

kde musíš čekat na ten jediný úsměv severního moře,

určený jen tobě,

abys i ty měl co darovat

svým ostatním, kdo čekají, a je zima.

Jakub Deml blahé i neblahé paměti
nadrásal svoje Zapomenuté světlo
v hektickém termínu jednoho měsíce
a my si zde troufáme domněnku i tvrzení,
že nešlo o měsíc kalendářní,
ale lunární.

Strážce majáku ze svého vratkého prosoleného ochozu
(pokud něco aspoň vzdáleně podobného existuje)
hledí do dále (neboť na věci blízké by nehleděl, ale shlížel).
Situace sama neposkytuje žádný prostor pro rozlišení,
zda se jeho zrak v té chvíli zaměstnává
obrazy minulosti, trpí přítomnost nebo čelí budoucnosti.
My pak, lodníci, můžeme mluvit o štěstí,
jestliže srdce tohoto muže nijak netíží
(a je tomu tak, ovšem pouze podle všeho, co víme)
žádná ani vzdáleně podobná závratná úvaha
o možných vztazích mezi zrakem, mořem a časem.
Tento předpoklad, jediný, je zárukou naší naděje,
že se odpovědně a duchapřítomně odebere zažehnout
silné otočné reflektory, až padne mlha nebo vpadne bouře.
Ne, nijak netoužíme zahynout ani v bouři,
ani v neprůhlednu, ačkoli chápeme,
že tyto dva neblahé druhy povětrnosti jsou ve světě
moře a plavby nutné k tomu, aby samou nečinností
neoněměly zvony a Chopin.

Vodu ve víno a víno
v krev popůlnoční rvačky
mezi těmi, kdo přebrali díky zázraku,
zázraku, který zachránil svatbu
od prvního novomanželského sváru,
zázraku, který obrátil mnohé z těch,
kdo nebyli události vůbec přítomni
pro odlišnou barvu času a místa
svých kolébek a dočasných hrobů.

Není podstatné vědět, o kom nebo o čem
mluvím, myslím, cítím a nevím,
i kdyby to byl jen sen, jen fantasma, jen rezivá kotva
utržená ze řetězu v dravém proudu krevních řečišť,
vždyť i sen, v tomto jazyce údajně rodu mužského,
i *ten* sen jen úskočně změnil identitu v úsilí zatajit
a zapomenout své rodné, dívčí jméno.
A ona rozhodně nemá času nazbyt:
Ona mrtvá už je, už jen chvilenu strpení,
než vybledne a mine její stín.
Bez ní, bez stínu, který vrhá její živá vzdechlna
do srdcí svých ano milých a blízkých,
bez ní teprv bude slunce, teplo, světlo...
Zármutek za mrtvou?
Slzy brzy dokanou a konečně bude jich tak akorát
na skromnou duhu, jež rozklene se v tom novém
a trvalém slunci.

Zeptají se: Co děláte? Odpovím:

Žasnu nad mlčením v mozku zvířete.

A ihned užasle pozoruji, jak se mlčení ujímá vlády i v mozku lidí.

A protože se sám počítám za člověka, musím si přiznat,

že mně samému by se po zaslechnutí takové věty sotva vedlo jinak.

Ne, nejsme připraveni na určité, totiž právě že neurčité druhy odpovědí.

Abychom mohli myslet a mluvit jak jsme zvyklí,

musíme vidět a slyšet věci, na které zvyklí jsme.

Ostatně, abych řekl pravdu, já jenom *sním* sen o možnosti,

o tom, že na otázku po svém konání odpovím takovým tímto

znamenitym a neslýchaným způsobem.

Ve skutečnosti – och – jen hlesnu: Nedělám nic.

A čela lidí se vyjasní pochopením.

Vesmír, jak by řekl fyzik, zůstane hladký, žádný kámen

nebo mrtvola vržené do vody nerozčeří jeho hladinu.

Skutečně jsme nic neudělali a nic se nestalo,

nebo, řečeno s Vladimírem Vokolkem,

nic se stalo.

Já ale skutečně žasnu nad mlčením v mozku zvířete.

Hladina se čeří. Děje se něco, na co rozumem nestačím

a v první chvíli se dokonce ptám, zda jsem o rozum nepřišel.

A abych o něj skutečně nepřišel, abych nezabloudil,

abych nesešel z cesty rozumu, rusky doslova „nesašol iz uma“,

musím se obrátit a vrátit se zpátky,

tak daleko zpátky, jak je to jen možné.

Ale mohu se vrátit *jen* tak daleko, jak je to možné.

Není to vlastně neslýchané a pobuřující,

že se nelze vrátit až do výchozího bodu? Výchozí bod,

počátek osobní i počátek věcí leží vždy mimo dosah

sebekřepější chůze rozumu. Nelze se vrátit domů.

Přesto se vydávám na cestu. Cesta je značená, snad z ní nesejdu.

Potíž je v tom, že cesta vede lesem, který je v plné zeleni,

a značka, po které jdeme, je rovněž zelená.

Ti, kdo cestu značili, museli mít smysl pro ostnatý humor.

Nebo si byli jisti svou cestou natolik, že ji značili jen proto,

aby dali těm, kdo po ní budou kráčet po nich, najevo svou jistotu?

Jistotu, kterou my jsme ztratili? A proč najednou říkám *my*?

Jdu přece sám.

Jdeme sami. Musím si dát pozor. Jestli zabloudím, už se nikdy nesetkáme.

Vracím se tedy, a vracím se do krajiny,

která poskytla hmotu mému tělu a žluč mému duchu.

Mám pro jednu štěstí: Krajina je to natolik nelidská, že mě její

surovost chrání před sentimentem a nostalgií.

Tam znovu se setkáme.

Ty mne uvidíš, já tebe ne.

Buďme však vděční, vždyť ve zdraví nebo alespoň ještě živí

dobrali jsme se času i místa rajského setkání,

z milosrdného rozmaru osoby, známé pod alias Osud.

Vždyť vždycky je tu v záloze ještě peklo – peklo je plán B.

Je ve fyzických silách srdce
uvidět na cestě a ze země zdvihnout
a ponechat si minci
boha, který nic nezpůsobuje,
ale umožňuje
všechno?

Jsou stavy a úkony ne právě možné
a sen to ví, ačkoli jako každý svobodný umělec
uplatňuje právo pokrývat svá obrazná plátna
vizemi květin a přírodnin a sezón nikdy nestvořených.
Co nelze, člověče: Usednout na samém vrcholku
stromu topolu, ačkoli za režijního vedení *snu*
jsme právě tam nejednou hřadovali a vládli všichni,
zmítání větry od nedobytných pólů,
v srdci jistotu neodkladného pádu, to vše proto,
abychom si posléze do bdělé, ale o to tajemnější skutečnosti
odnesli srdce vybavené pro zážitek závratí.
Ale žádný, ani takovýto zásvětní výkon,
nepřinese tvému druhu to právě neštěstí.

Námitka se připouští jako býk k jalovici:
Vám tedy tento jediný svět připadá, zdá se vám
ponurý a zlý, snad hlavně proto, že, zdá se vám,
bůh dobrodějce vždy dosud odřekl turné, a usilujete
proto vnést do takového světa „trochu“ radosti?
To mně zdá se být tento jediný svět *pravdivý* -
mám tedy usilovat o to, vnášet do něj
po vašem vzoru něco, co mu chybí, tj.,
při mém vidění stavu věcí - lež?
Mé básně že jsou ponuré?
Potom ale jsme si ve svém původním vidění podobni,
ne-li?
Báseň ostatně není zlá, ponurá, nevyznačuje se
bojovností náhodně, ale silně opilého,
nýbrž je pravdivá, to znamená svědčivá, ano,
tragická ve vidění viny (cizí vina je vinou nejvlastnější),
je nastoupenou cestou k vykoupení ostrožrakým činem,
byť to byly pomíjivosti lidí a smrti věcí,
které první našly odvahu naznačit směr
k místu, kde dojde k setkání... neřekl jsem
splynutí, jež je přece zánikem.

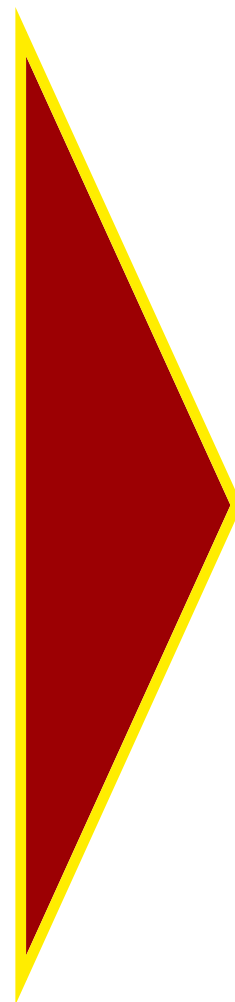
Smrtelně vážné a životně důležité je
směle porušovat životní pravidla, ale
pozor, jen svá vlastní životní pravidla,
která sis sám, sám, sám určil,
vytkl a vytetoval do srdce, pravidla
života, jež měla ti zaručit dobrou smrt.

Kdybych mlel mouku z klasů osobně obdělávaného pole,
byl bych rodákem; krajina, se kterou sedím tak dlouho
u jednoho okna nebesklonu v rámu z obzorů, tato krajina
podávala by mně přes stůl hmotu mého těla.
Ale banán je ekvádorský, sýr uzrál v Němcích
a mé víno už docela tají původ a má proč!
Tedy jsem celý z hmoty odevšad a odnikud
a zdomácním až tehdy, kdy budu neblahými okolnostmi
nucen louskat šváby rovnou z podlahy.
Ano, bude to bída, kdo nás povede a dovede domů.

Nakonec o takových paradoxech,
jako je například
láska na celý život
(možná jen tehdy,
když nedojde naplnění),
o takových zas jen paradoxem:
Máš pro ně slabost,
neboť z nich čerpáš sílu.

Schönbach, září 2007

Ortenova Kutná Hora 2007

Za Ortenem

Copakto? Nebyli jste v září na festivalu Ortenova Kutná Hora? Ale to je škoda. Následuje aspoň pár zápisků ze tří dnů ve starodávném městě krátkodobě naplněném rezervovanými mladými autory.

Září bývá vrtkavé, pokud jde o počasí, ale na víkend začínající pátkem 14. září vyšlo sluníčko. Pravda, vyšel na něj i vítr, který neustále připomínal, že podzim se ujímá vlády, jenže co by byla Ortenova Kutná Hora bez vlasů, šál a šátků vlajících ve větru, bez kaštanů padajících na chodníky a hlavy.

Festival odstartoval v pátek v podvečer. Nevelký sál kutnohorské ZUŠky byl zaplněný už na úvodní program – pořad Marie Valtrové Poznat svou bolest o vztahu Ortena a jeho současníka, divadelníka Gustava Schorsche, režiovala Hana Kofránková. Dva zmíněné pány představovali Lukáš Hlavica a Ivan Trojan. Zvláštní vztah měli, jen co je pravda. Nadaní a nadšení mladíci. Nevyhnutelnost a blízkost smrti, která je obsažená snad ve všem, co se Ortena dotýká, vyplula opět na povrch.

Jenže případné chmury rychle zahnal mladá poezie, tedy aspoň občas. Následovalo totiž vyhlášení výsledků soutěže básníků a básniček do 22 let, která do Hory vždy přitáhne poměrně velkou skupinu mladých tvůrců. V některých lze poetické duše rozeznat snáz (maňšestr, brýle, batikovaná trička), v některých obtížněji (trendy styling), na většinu pak člověk s poměrně věkou jistotou v pátek a v sobotu večer narazí v kutnohorských hospůdkách. Lucie Hyblerová, která (jako teprve třetí v historii soutěže) získala první cenu, spadá spíš do té první skupiny. Je to rozzlobená mladá žena z jihu Moravy, která si už o rok dřív ve vysloužila druhou cenu, talent jí tedy jistě nechybí.

Spíš do druhé skupinky spadá Anna Ciprová, která chvíli po předání květin

a diplomů začínajícím básníkům, představila v doprovodu tří přátel svou prvotinu Tvář v tvář. Poměrně útlá knížka v barvě hořčice skrývá asi třicetku básniček. Díky tomu, že se Anna několikrát úspěšně zúčastnila zmíněné soutěže, ale je už krapánek starší, dostala příležitost vrhnout se do velké sféry poezie s pomocí festivalové edice básnických debutů, která se jmenuje První knížky. Mimochodem její kolega a předchůdce z edice Mikuláš Bryan byl za svou prvotinu Kolem lámání nominován na letošní Magnesii Literu v kategorii objev roku.

Kutná Hora je město beze sporu krásné, možná, díky pokračujícím rekonstrukcím a opravám, rok od roku krásnější. V noci získává jeho krása zvláštní odstín. Snad proto se pořadatelé festivalu rozhodli uspořádat komentovanou procházku městem až v devět večer. O chvíli později začínal v místním klubu Alfa koncert pražských Hm..., kteří své písně často staví na textech zavedených básníků. Koneckonců jejich svižná verze Sovovy Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy? by měla patřit do školních osnov – z pro mnohé jistě trochu nudné klasiky dělá velmi silný zážitek. Když do klubu dorazili i ti, kteří byli na procházce, byla atmosféra takřka dokonalá a Hm... ten večer přidávali čtyřikrát a dušovali se, že za rok se vrátí.

Na sobotní dopoledne připadal v programu literární seminář, na kterém se setkává porota literární soutěže a její účastníci

a ve dvojicích nebo skupinkách mluví o textech. Z poroty se sice dostavily pouze dvě pětiny – Jaromír Damek a Ondřej Lipár – ale zbylé tři porotce plnohodnotně zastoupili pozvaní hosté – Marie Šťastná, Ladislav Puršl a Jonáš Hájek. Z pozice publikujících autorů, kteří ale přece jen nejsou věkově příliš vzdálení začínajícím básníkům, měli co nabídnout a o jejich rady a poznámky byl velký zájem.

Už zmiňovaná Hana Kofránková připravila pro Ortenovu Kutnou Horu ještě jeden pořad, tentokrát skácelovský, nazvaný A zase láska. Společně s Josefem Somrem, který představoval Jana Skácela, představili nejen básně tohoto moravského klasika. Jiří Šlupka Svěrák navíc několik Skácelových básní zhudebnil a dobře naladěnému publiku zahrál.

Večerní koncert houslového virtuosa Alexandra Shonerta v kostele sv. Jana Nepomuckého byl podle očekávání nabitý a mistr v doprovodu své maminky, která hrála na klavír, sklídl velký potlesk.

Noc už patřila hlavně mladým básníkům. Od půl desáté večer totiž proběhlo v kutnohorské městské knihovně otevřené autorské čtení poezie, kam si přišla básničky poslechnout asi třicetka lidí, z nichž asi tučet přečetl své texty. Po hodině a půl se dav ve skupinkách rozutekl do noci.

A neděle? Neděle důstojně zakončila program vzpomínkovým pořadem s Dagmar Růžičkovou, jednou ze zakladatelek festivalu. Svítalo slunce, foukal vítr, po chodnicích se kutálely kaštany.

Ukázky z básní oceněných v letošní soutěži Ortenova Kutná Hora

První cena: Lucie Hyblerová (*1988)

Tati-tati

Sušily jsme prádlo.
Chtěly jsme, aby uschlo.

Ulice se zužovaly a hrách klíčil v tatínkově zahradě ve vlhké půdě.
Drkotaly nám zuby - na sukňě ještě bylo moc brzo - je těžké připustit
si neproniknutelnost daných zákonů.
Chtěly jsme (se) měnit, nenechat jim úzkoprsost a jízdní řády a ceny tištěné na letácích.
Nebylo nic a nebyl nikdo, kdo by nám držel dveře.
Pronikaly jsme do všech lánů a trhaly trsy polní trávy (ještě neměla čas vyrůst)

Ještě jsem neměla čas vyrůst.

Vzali meče a mečíky, urputně bojovali
proti nám.

Až jednou mečíky rozkvetly a my všichni jsme šli domů
po stejné straně chodníku.

(byl ten pravý čas, abychom nechali vyrůst hrách)

Pata

Moje paty se každé ráno vzbudí dřív než já.
Hledí.
Neslyšně se mazlí s plyšovým potahem, hltají nový den.
Sklouznou z postele a vklouznou tiše do okapu,
kde sedí a dlouhou chvíli.....

.....
debatují s jarem.
(až se vzbudí, my už budem zpátky, řekly)

Bosýma nohama se přimykám ke zdi oblepené nálepkami ze žvýkaček.
A čekám.
Z okapů odkapávají v malých růžencích jarní kapky z mých nahých pat.
(šach mat)
A chodník a vzduch a šeřík se nevzpouzí.
A paty kanou na betonovou šed.

Vyšlo Slunce.

-je pozdě vracet se až k ránu k tělu, které už tam - nikde není -

Načekat

Zimy ještě letos nebyly.
Ani se mi neválela pára u úst.
Ani mráz troufale nesahal na okenní tabule a nedělal ze sebe chuligána.
Ani nezamrzlo moře aspoň na palec ledu.

Nevím, čím to, že zimy u nás svádí poočku měděné listy podzimu
a taje sníh při vzpomínkách na jarní rána a únorové jinovatky.

.....nezbývá než čekat.

Švestky

Švestky opadaly a jablka dozrávala a dřevo vonělo jen ve skautské vzpomínce,
a blížil se podzim.
Voda za sousedovým plotem valila se kupředu a nezastavila ji ani moje němá barikáda ze seschlého listí.

Přes všecky kopce a přes všecku snahu,
nezpomalil se čas.

Lekníny

Vzpomínám
(vzpomínky plavou mou hlavou jako lekníny po vodě s kořeny dotýkajícími se dna jezera)
...

Mé černé šaty ten večer nevěstily slzy.
Mé jablko zpod oněch šatů rozkvetlo znova.
Slunce dozrálo a mluvilo ke mně.
Povídej ještě, Slunce..
Roním příslib trvání věků, přísahám paprskům spleteným do copu věrnost.

Ach, Věrnosti, pokládám k tvým kotníkům ústa milenců švelící do svítání modlitby za věčnost pomíjivosti.

Má slova do sítí vetkaná oslavují múzy věčných básníků.
Nezavřu oči, nezavřu

až do doby, kdy uslyším verše, kterým za červených nocí klaní se hlavami i Slunečnice rostoucí
v náruči strání vonících roztápějícím se parafínem.

Za Skácelem

Nad vinohradem si v zářijovém dni pobrukoval Skácel..

Byl to ten den, kdy jsou paprsky tak dlouhé, že se prolétají kolemjdoucím (byť nezúčastněným) do vlasů – pánům do šedin a starším dámám do copů, které poztrácely na cestě z práce domů.

Sklízel hrozny z vinic do proutěného košíku.

A pobrukoval, nezpíval.

Nohy se mu bořily do mělkého bláta.

Včera zapršelo až k večeru, nikdo s tím deštěm nepočítal

(promoklo prádlo na šňůrách v celé dědině)

Sklízel a pobrukoval a nezpíval.

Když sesunul se z výšky mraků večer, šel domů.

Šel dlouho a boty si myl v namoklé trávě.

Byl to ten večer, kdy se tma rozprostírá postupným rytmem a usíná na temných kopcích těsně nad začátkem svítání.

Skácel šel domů celou noc, pomalu,

krok po kroku ho pohlcoval rozbřesk

a s jeho každým zívnutím dozrávaly na vinohradech hrozny.

Druhá cena: Jan Těsnohlídek (*1987)**chodníky plný mrtvejch ptáků**

občas
kluka kvůli holce napadne že

to se holubi roděj
v listí na chodnících -
že spěj
a přes noc vyrostou/odletěj aby
je děti mohly na náměstí plašit nebo
jim dávat holubí krmení a
že všude
jako v praze na hlaváku

o d p o č í v a j

zachumlaný do pletiva
jak do houpacích sítí

z drátu

občas

kluka kvůli holce napadne
že láska
že napořád
že štěstí a takový ty věci a
jindy
jindy jsou prostě jen
chodníky plný mrtvejch ptáků

vlastě

seděli v urnovym háji
na kopci
za městem
tenkrát
mluvil o daleký cestě na sever
chystal se bejt d o o p r a v d y dospělej a
ona řekla že
vid'

že mi budeš psát
až budeš pryč --
tenkrát
bylo to někdy koncem jara -
skoro v létě
v dálece paneláky hořely
západem slunce - nebe
bylo zjizvený od letadel a
vítr počítal její
pocuchaný vlasy -
tenkrát
se v duchu smáli lidem co
dole vymejšleli průměrnej plat a
všechno co je potřeba
zejtra nakoupit -
lidem co
vkus z výlohy
nálady z rádia
romantiku z filmů & sex z netu
všem co tam dole

pro něhu
chodili do kostela
do hospod nebo
do bordelů -
tenkrát

tenkrát chtěl pro ni jinej svět
svět bez složenek & hádání & jogurtů
kupovanejch na počet
tenkrát
chtěl pro ni jinej svět -
takový to pěkný -
takový to kliše co chtěj mladý kluci
pro mladý holky

tenkrát
se ještě v duchu smáli když
mu dávala svoji fotku a
on říkal že

dík moc ale

za chvíli začalo bejt ticho dlouhý a jí
zima a
tak šli zpátky a mi
se už těžko věří že
jsem tam seděl já a
ta holka žes byla Ty a občas
když jdu večer z práce
je kolem šestý & je pěkně
říkám si
jestli by to třeba nešlo vrátit -
zase se svalit někde na louce
za městem
dívat se jak paneláky dole hořej
západem slunce - jak
je nebe zjizvený od letadel a vítr počítá Tvý
pocuchaný vlasy jako tenkrát
kdy jsme tam v urnovym háji jen tak byli a
nebejt
bylo stejně samozřejmý
n e b e j t
bez všech ale

ale

to už je dávno

Druhá cena: Sára Vybíralová (*1986)

Tvým směrem

tvým směrem
obzor se v mlze ztrácí
a velcí černí ptáci
a velcí černí pteranodoni
kličkují nad jezerem
kličkují mezi anténami a zamrzlým vlasatým rákosem
nad jezerem pod sněhem

čelem na studeném skle a stehny na vroucím topení
dívám se
tvým směrem
ó slunce mohlo vyjít, ale řeklo, že nechce
je to příliš daleko a dávno
velcí černí baziliškové za zády mě přišli sežrat
dívám se
a mlčím, ačkoli se mi tolik chce křičet
dívám se dál

Koblížek

Václave!
Sestupte někdy z vašeho vznešeného klusáka
třeba v pondělí večer
Co říkáte?
Půjdeme na koblížek...
Stojí jenom čtyři koruny padesát
Dají nám ho do hnědého papírového pytlíku
Prodavačka se bude smát a řekne básničku
Je moc milá a nosí bifokální brýle...
A pak bychom si mohli jít hrát na léto
do opelichané zahrady mezi trosky růží
Sedneme si na zem s toulavým psem
A já ho možná pohladím
Řeknu víte mám docela ráda vašeho bratra
jen tak konverzačně...
Ale vy mi neporozumíte
A pak už budeme docela určitě mlčet
...myslet si svoje...
A všichni tři se budeme společně divit

Il est trop tard (takže ne)

A je pozdě
Svá
dojemně titěrná přání
jsem shledala porostlá plísni
sehnu se k nim
dám je do papundeklové krabice s popiskem a zařadím do regálu
do toho úplně vzadu
a zbytky pečlivě seškrábnu z promítací plochy pod čelem
už to tam beztak potřebuje úklid...
Je pozdě
celé moře protéklo vodovodním kohoutkem a je pryč
bez ohlednutí jako nákladák na dálnici
ani
mušle
neuvízla v sítku
ani mořský koník
aby se omluvil
jak teď jenom poznám, jestli se mi to jen nezdálo...
nevidím skrz ty pavučiny...
Je pozdě. Stmívá se.
Tak už běž.

Kdybych byla krávou

byla bych stračena s nepřekvapenýma očima
na ukryté pastvině u ledovcového splazu bych
žrala hořce a chvěla se zimou
Můj člověk by se jmenoval Ga?l
byl by to éterický asketa, jehož si pletou s Ježíšem
mlha by jím prostupovala
dírami v jeho svetru, škvírami mezi vlasy
za nelítostných podzimních ran
Asi bych se na něj ráda tiše dívala
jak si u igelitového kostičkovaného ubrusu
s vážným a soustředěným výrazem čte Herdera
jak si rukama objímá kolena
jak píše dopis a pastelkami do něj kreslí hory
Mohla bych se dívat do sytosti
skrz naprasklou okenní tabulku
skrz mlhu
skrz veškeré neporozumění, které by mezi námi bylo
Nikdo by to nepovažoval za nemístné

Poslední

Možná je to už úplně poslední letní večer
poslední okamžik

Mrtvá řasa ti vypadla z oka a vítr ji sfoukl přes zábradlí
padá
letí
těžká jako ocelový hřebík, rozsekne
zuhelnatělou hladinu
a okolo rány
uprostřed absolutna
předtančí své sólo drobounké kapičky
plné závratí ze života
je to jejich poslední okamžik
možná neskončí, když se nepohneš
-nádech-
...
Ale
japonská turistka na mostě se na tebe usmála
černá jako soumrak všude okolo
prošla kolem a stala se minulostí
jen její vůně za ní vlaje jako závoj
jako křídla racků, kteří právě vzlétli z terasy nábřežní restaurace
a zastřešili řeku

Seshora z parku se na ni díváš, jak mizí v nenávratnu
a na ně v propadlišti nebe
Chce se ti schoulit do stínů pod ztemněnými šeříky
schovat se tam před potměšilými lampami rozmrkávajícími začátek
směny
před řekou plnou krve
kanoucí z očí dívky s pardálími vlasy a raccími křídly
před úplně posledními okamžiky
před dávno skončenými nekonečny
před otazníky, ježícími se
uprostřed absolutna
?! ?! ?!
jako facky

Nemuset tak odpovídat
jen v tichu tam čekat na vrásky
jako tví známí od vidění na hlavním nádraží

Možná je to už úplně poslední život

Třetí cena: Adam Hobzik (*1985)

Bus thief

Úzká bílá hrud'
tahle nemoc je v teploměru
nahá a rtuťovitá
prolétl jsem skleněnými dveřmi
a myslel při tom na tebe!

Zastávka je sychravá a
zběsilé stěračě autobusu
by mohly udávat rytmus
pianistovi
s rozcuchanými vlasy

Nervózně teď sleduji
obličejе spoučestujících
asi něco tuší

musím být opatrný
v tomhle městě úsporných
zářivek na minimální pohon
jsem pašerák lásky
a pod kabátem nesu si
vzpomínky které by chtěl ukrást
úplně každý

Nakonec

Kašpárči šermují špendlíky
v blízkosti tepny
v očích se odráží bělostný
satelit protějšiho paneláku
ještě jednou přeskočíme zeď
a za ní najdeme konec světa
ještě jednou v žaludku smícháme
hořký grog s vysmrkanými slzami
když pustíš mé prsty po pádu
do vesmíru odletíme každý
na jinou oběžnou dráhu
a navždy už si budeme
jen mávat napříč
galaxií Ty od slunce
a já z neznámého měsíce

Zírání do nikam

Středeční sirény končí válku
a v leklém mikrosvětě
sousoší z nedopalků
plazí se po tapetě.

Celý byt
dnes
lapilo ticho.
A nervózní skřípot Bohyně baráků.

Hodiny odbíjí jen lichou
když skrz záclonu
zírám oknem do mraků.

Čas spí, i v ulici chybí virvál
a lampové světlo
se jako sníh
mlčky šklebí.

Vítr mi do vlasů
smítko přivál

a ono mnou prolétlo.

Jako bych
ani
nebyl.

A&A

Mraky se svíjí
v agónii

a okapem rezavým
protéká
kyselý déšť

rtěnkou si obtoč
hladový rty
než se mi Rozplyneš

Gramofon nehraje,
jehla se zlomila
a ty
- šlehačkou ve spreji
tak trochu opilá -
sníš

Beatles už zemřeli a
ležej tu na krovkách,
je ticho, beznaděj -

zhasíná
žárovka...

A my dva, malí - velcí
divně nazí na koberci

ležíme v objetí
se srdcem na klíček
v hlavě jen vata a
pár blbejch básniček

co píšem si na těla

- v hrudích se rozevřel -

Anděl

a

Anděla

Třetí cena: Michaela Keroušová (* 1987)

polykač otázek pod modrým stropem

mluvíš-li
nezapřeš v sobě akrobata na kostkovaným tygru
dům hrůzy vytřela nějaká baba savem
cukrovou vatou jsi vycpal celoživotní opici
zabalil ji do igelitu, aby se na ni neprášilo

volám ti
asi se něco děje
určitě vynalézáš nové světadíl...
nebos vyloupil zásoby vitamínů na zimu
a teď musíš bejt inkognito
třeba zrovna tavíš pugét hliníkových lžiček a zařikáváš:
-před zrcadlem za zrcadlem nikdo nesmí stát-

kecám
vim, co se děje
a volám ti, aby ses mi ty nemoh dovolat

(nebudeš-li mluvit
zmokneme
zmokneme)

magnet se dvěma + je na houby

kostěný vějíř hřbetních ploutví
řezaly hladinu na pruhy
masožravý ryby nekoukaly na nebe
nekoukaly na nebe protože
v nebi jsou ryby lehké a svaté
pobíhala sem za nima
ze zápěstí tahala tenounký žíly
a hladinu jima zašívala
křičela sem na ryby
aby se polekaly
aby se splašily a skovaly
přes hranici dvou prostředí
vypadaly odlitý z aspiku
nekoukaly na mě
aby se nemusely smát
kanibalismem ztěžkly v bezpólový kovadliny
a klesly ke dnu nafouklý jak prošlý konzervy
docela srostlá hladina se olejovitě měnila
až to vypadalo jako že má celulitidu
horní pláštěv hladiny sem strhla
jako číšník bez toho aby skleničky
a vodoměrky popadaly
a zavázala ti jí oči

dejchals mi na záda
až se úplně zamžily
vypnula jsem gravitaci
a oněměla
v tom symbolismu o rybách a vzduchožroutech
jsem našla řešení dvou protipólů
počkala až usneš a potají
v koupelně do dlaždiček doplnila jenom tajenku

nepožehnaný neonaivismus/záclony

ze zvuku sypajícího se cukru
 uháčkuju záclonu
 zabalím se do ní/ jak vánoční figurka
 budu krajkou opatrně pozorovat
 pes na balkóně zkoprněl v lodní sirénu
 volal na lidi a ti si to uvědomili
 až když jim změkly uši před spaním
 to je panečku mrchoviště!
 /zabručel nečekaně/
 z nespavosti rodí se ve mně
 zřetelný výdutě pro alkoholický detaily
 s někým se svlíkám
 a s někým se obračím naruby
 (jako robin/teriér, co ho někdo sežral,
 jak moc byl blbec kamarádskej a zatoulanej
 a já ho tak našla)
 hraju si na schovávanou s tím
 čemu mám věřit
 zranění jen řetězí zranění
 štěstí, že láska není vlastnost

citrónově truchlí okoralý jen v 6 tónech
 stará mama/ helenka milovaná nám zomrela
 /bolí/

po tygřích kůžích inervovaných
 přecházím asfalt a ony vrní/hrozí obnaženými očníkem
 když vytáhnu ruku z kapsy-
 pružně se srolujou
 z vejšky sou sloni houpací
 kejvaj se kejvaj se zpitoměle deprimovaně
 vyrobila sem si hnízdo a v něm čekám

Třetí cena: Markéta Laryšová (*1989)**Poetika kolíčku na prádlo**

Smočené drobky chleba
 si jen tak prohodím
 světlem

Kolíčky
 se na prádelní šňůře houpou
 jako mrtvé vlaštovky.
 Afrika voní dálkou suché trávy
 a žirafí krky na náš balkon
 stejně nedohlédnou
 a jen pro pohlazení kočičí srsti
 nemá cenu brečet.

Vždyť Mourek není tygr, Pájo

A černočům
 jejich ztvrdlá chodidla
 těžko uvěříme.

Opilcova rána těžká vyhraje ten kdo dřív zmešká

Rozkročena mezi odstavci
 nechává se tetovat
 na pravé ěadro.

Kdesi na Nerudově ulici
 s rozepnutou košilí
 sleduje jak teče řeka
 a ve vymyšlené pramici
 odplouvá za radniční věž.

Ex-periment

Klokotal les
 esencemi

mihotavé slunceměsíc
 klátí latěmi těla

laní

a o kus níže

žení ptáci vodu
 s odumřelým nebem.

Poezie

její prdel byla ještě tlustší než ta moje

točila si řasy a nejraději
měla růžovou rtěnku a laciný parfém značky
cote de azur

vždycky když jsme se potkaly opila se
a pak se omlouvala za to že mi poblila boty
nebo svetr
nebo že jsme pořád někde hledaly
její kabelku

co si tak pamatuju
její kabelky bývaly vždycky dost
kuriózní
třeba měla jednu co připomínala
pánské přirození
obrovské plyšové přirození
které nosila na rameni
to sem se za ni dost styděla
ale ona to tak nikdy nebrala

byla to skvělá ženská
a její prdel
byla ještě tlustší než ta moje

+ + +

že nebe chcíplo
psali v novinách
v rubrice Stručně
se jen zmínili

že na zem spadlo
přímo na čumák
a ještě auta a tramvaje
po něm jezdily

prý se jen tak nenápadně
rozlilo v okolí

a vytopilo sklepy
a potom odjelo
do kavárny Sníh

Ukázka ze sbírky**Tváří v tvář Anny Ciprové****Přání, které posílám po soumraku**

Snad bude země mou pevnou půdou pod nohama.
Vzduch mi přinese druhý dech.
A voda svou očistnou náruč.
Snad oheň spálí všechny údajné křivdy
a přinese touhu, která tepe a plane.

Akvárium

Pohled zespodu
do akvária
je jiný
než ten shora
A píchání u srdce
vyléčí někdy čas
a jindy daleké cesty
A hodně pomáhá
nečekané pohlazení po vlasech

Co mě napadá při sbírání jablek

Možná,
že na podzimu je nejsmutnější to,
že je jen jednou do roka.
Ale možná je to spíš to,
že všechno opadá a strom zůstane sám
a bez ničeho.

Ticho

Je půl druhé v noci,
napadl sních
a je ticho, ticho,
až to bolí.
A ty klidně spíš
s hlavou na mém rameni
a já neslyšně pláču
pro všechny ty ostatní hlavy na mém rame-
ni.

...

Vše již bylo stokrát napsáno,
tisíckrát řečeno,
ale stejně,
když ti kreslím na záda nekonečno
a ty tiše oddychuješ,
nemůžu se ubránit pocitu,
že je všechno zase poprvé.

V příštím čísle (vychází 1. ledna 2008)

najdete:

Poezii Marcely Pátkové

10 básní Petry Placákové

Fotky Michala Šandy

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!